

Valsts augu
aizsardzības dienests

GADA PĀRSKATS 2020

SATURS

PRIEKŠVārds	4
PAMATINFORMāCIJA	6
ADMINISTRATĪVĀ UZBŪVE	6
PERSONĀLS	7
GALVENIE UZDEVUMI UN PRIORITĀTES 2020. GADĀ	8
▶ FITOSANITĀRĀ DROŠĪBA	8
▶ MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻI UN AUGSNES AUGLĪBAS VEICINĀŠANA	8
▶ AUGU AIZSARDZĪBA	9
▶ SĒKLU UN ŠĶIRŅU APRĪTE	9
PROJEKTI	9
DARBĪBAS UZLABOŠANA	10
FINANŠU REZULTĀTI	11
DARBĪBAS REZULTĀTI	13
FITOSANITĀRĀ DROŠĪBA	13
MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻI UN AUGSNES AUGLĪBAS VEICINĀŠANA	20
SĒKLU UN ŠĶIRŅU APRĪTES UZRAUDZĪBA	26
AUGU AIZSARDZĪBA	30
KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU	35
2021. GADĀ PLĀNOTIE PASĀKUMI	38

PĀRSKATĀ IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

AAI – augsnes agroķīmiskā izpēte

AAL – augu aizsardzības līdzeklis

APL – administratīvā pārkāpuma lieta

EEZ - Eiropas Ekonomiskā zona

EFSA – Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde

EK – Eiropas Komisija

ES – Eiropas Savienība

ISTA – Starptautiskā sēkļu kontroles asociācija

ĪJT – īpaši jutīgās teritorijas

LAD – Lauku atbalsta dienests

LAD EPS – Lauku atbalsta dienesta Elektroniskās pieteikšanās sistēma

LIZ - Lauksaimniecībā izmantojamās zemes

ML – mēslošanas līdzeklis

NA - normatīvais akts

NFL – Valsts augu aizsardzības dienesta Nacionālā fitosanitārā laboratorija

NSKL – Valsts augu aizsardzības dienesta Nacionālā sēkļu kontroles laboratorija

SB – substrāts

VAAD – Valsts augu aizsardzības dienests

VPR – valsts plānošanas reģions

ZM – Zemkopības ministrija

Valsts augu aizsardzības
dienesta direktors

Vents Ezers

Starptautiskais augu veselības gads tika aizvadīts Covid-19 pandēmijas zīmē, parādot pasaulei, cik svarīgi ir ieviest preventīvus pasākumus, lai pasargātu valstis no postošu slimību izplatīšanās. Covid-19 pandēmija pierāda, ka profilakse gan cilvēku, gan dzīvnieku un augu veselībai ir labāka un izdevīgāka nekā ārstēšana.

Kaut arī pandēmija lika pārskatīt sabiedrisko aktivitāšu plānus, kopā ar Starptautiskā augu veselības gada pasākumu partneriem – Valsts meža dienestu, AS “Latvijas Valsts meži”, Latvijas Lauksaimniecības universitāti, Latvijas Valsts mežzinātnes institūtu “Silava”, Dabas aizsardzības pārvaldi, LU Botānisko dārzu un Nacionālo botānisko dārzu organizējām Augu veselības dienu un citus interaktīvus pasākumus, skaidrojot sabiedrībai klimata pārmaiņu un cilvēku neapdomīgas rīcības ietekmi augiem bīstamu slimību un kaitēkļu izplatībā, un kādus postījumus videi, ekonomiskus zaudējumus lauksaimniecībai un mežsaimniecībai tie var izraisīt.

Neskatoties uz ārējiem izaicinājumiem, dienests ir spējis pielāgoties, mainīt ierasto darbības formātu, rast jaunus un efektīvus risinājumus, nodrošinot dienesta darba nepārtrauktību un atbilstošu pakalpojumu un uzraudzības pasākumu kvalitāti.

Komunikācijā ar kolēģiem un klientiem bija jāievieš jaunas metodes - tiešsaistes sanāksmes, konsultācijas, semināri. Veiksmes faktori bija jaunu tehnoloģiju ieviešana, spēja domāt un strādāt inovatīvi, kā arī klientu izpratnei un atbalstam.

Lai uzlabotu dienesta resursu efektivitāti un mazinātu birokrātisko slogu, dienests mērķtiecīgi attīstīja IKT infrastruktūru – notika procesu elektronizācija un e-pakalpojumu izstrāde jaunajai Zemkopības nozares e-pakalpojumu vietnei.

Dienests uzsāka dalību starptautiskos projektos Gruzijā un Azerbaidžānā, gūstot pieredzes apmaiņas iespējas fitosanitārajā jomā, savukārt Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas pārrobežu sadarbības programmas ietvaros uzsākts projekts invazīvo svešzemju sugu negatīvās ietekmes samazināšanai aizsargājamās teritorijās pārrobežu reģionā. Dienesta eksperti piedalījās Eiropas Savienības institūciju un starptautisko organizāciju darba grupās.

2020. gads bija raksturīgs ar globāliem izaicinājumiem, taču vienlaikus deva iespēju definēt nākotnes attīstības virzienu. Jaunais Eiropas Zaļais kurss un tā rīcībpolitikas stratēģija “No lauka līdz galdam” uzsvēr nepieciešamību virzīties uz ilgtspējīgu zemes apsaimniekošanu un pārtikas ražošanu, tāpēc dienests ir uzsācis sagatavošanās darbus vienotas lauksaimniecībā izmantojamās zemes informācijas sistēmas izveidei, kas nākotnē ļaus lauksaimniekiem, zinātniekiem un valsts pārvaldes iestādēm izstrādāt ilgtspējīgus augsnes apsaimniekošanas risinājumus. Šādas sistēmas izveide stiprinās informācijas apmaiņu un sadarbību starp dienestu un klientiem, veicinot normatīvo aktu prasību ievērošanu un uz datiem balstītu, racionālu lēmumu pieņemšanu lauksaimniecībā.

Sargājot augus, sargājam Latviju!

VAAD ir valsts tiešās pārvaldes iestāde, kuras mērķis ir nodrošināt kultūraugu un mežu resursu ilgtspējīgu izmantošanu, aizsardzību un aprites uzraudzību, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību, veicinātu sabiedrības drošību un pasargātu apkārtējo vidi no iespējamā AAL un ML radītā piesārņojuma, radīt priekšnoteikumus, lai lauksaimniekiem būtu pieejamas veselas un kvalitatīvas sēklas un pavairojamais materiāls, kā arī palielinātu lauksaimniecības produktivitāti un konkurētspēju.

VAAD veic valsts kontroli un uzraudzību AAL, ML un substrātu, augu un augu produktu, augsnes agroķīmiskās izpētes, augu šķirņu, sēkļu un stādāmo materiālu aprites jomā, kā arī sadarbojas ar starptautiskām organizācijām un citām valstīm.

VAAD atbilstoši valsts uzraudzības politikas saturam un mērķiem, nodrošina šīs politikas realizēšanas mehānismu, organizējot un izpildot normatīvajos aktos noteiktās valsts uzraudzības, kontroles un pakalpojumu funkcijas, izveidojot un īstenojot mūsdienīgu, Latvijas apstākļiem un ES prasībām atbilstošu uzraudzības un monitoringa sistēmu. Uzraudzības, monitoringa un pakalpojumu sniegšanai nepieciešama atbilstoša metodika, kvalificēts personāls, kā arī nacionāli un starptautiskā līmenī akreditētas un atzītas laboratorijas.

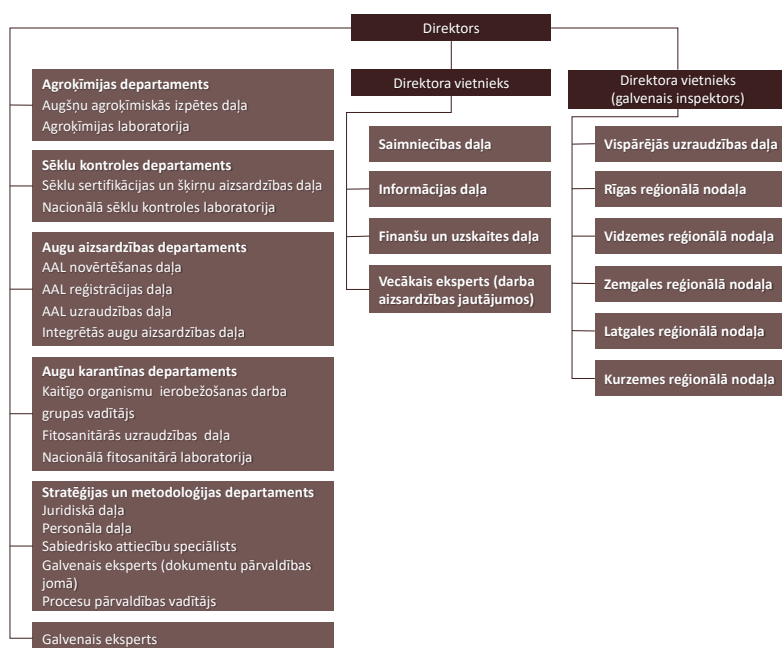
VAAD funkciju izpildei nepieciešama personāla, finanšu un materiālo resursu pārvaldība un efektīva izmantošana. Pārvaldība tiek organizēta, pamatojoties uz ES un nacionālajiem normatīvajiem aktiem, kā arī VAAD iekšējiem normatīviem dokumentiem.

Administratīvā uzbūve

VAAD veido pieci departamenti – Augu aizsardzības, Augu karantīnas, Sēkļu kontroles, Agroķīmijas, Stratēģijas un metodoloģijas departaments, kuru darbība ir tieši saistīta ar nozaru politikas izstrādi un īstenošanu, un atbalsta funkciju daļas, kā arī piecas reģionālās nodaļas, kuru darbība saistīta ar uzraudzības veikšanu.

VAAD struktūrvienībām ir apstiprināti reglamenti un nodarbināto amata apraksti.

VAAD administratīvās struktūras diagramma ir pieejama tīmekļvietnē www.vaad.gov.lv.

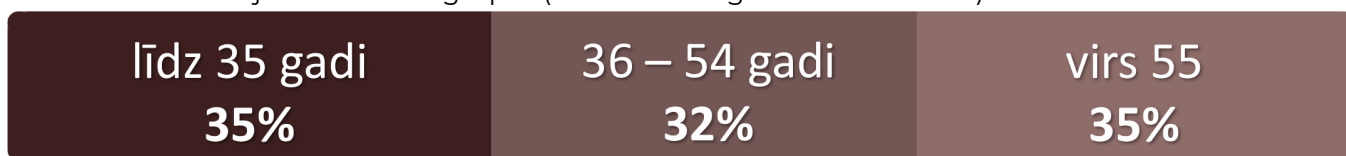
PERSONĀLS

Saskaņā ar VAAD amatu sarakstu, 2020. gada 31. decembrī VAAD ir 208 amata vietas, no tām 67% ierēdņu amata vietas un 33% darbinieku amata vietas, 17% no nodarbinātajiem ir vīrieši un 83% sievietes.

Pēdējos gados personāla rotācijas koeficients, vērtējot darba attiecības izbeigušo un uzsākušo darbinieku skaitu pret nodarbinātajiem, ir 0.09%.

Samazinājies izsludināto amatu konkursu skaits, pateicoties veiksmīgi aizpildītām vakancēm iepriekšējo konkursu rezultātā. Tas skaidrojams ar to, ka iepriekšējos pārskata periodos pieņemtie darbinieki ir veiksmīgi adaptējušies un šobrīd nemeklē citas darba iespējas. Tomēr pastāv augsts risks nodarbināto rotācijai. Šobrīd departamentos uz vienu funkciju vai uzdevumu ir viens darbinieks, kas ir specializējies attiecīgā jomā. Darbs praktiski tiek organizēts bez aizvietojamības. Klientu skaits un veicamais darbu apjoms pieaug. Pieaug arī vecuma grupa nodarbinātajiem, kam līdz pensionēšanās vecumam palikuši mazāk nekā 10 gadi.

Nodarbināto sadalījums vecuma grupās (dati uz 2020. gada 30. decembri)

Kopumā nodarbināto skaita ziņā trijās vecuma grupās ir vienmērīgs sadalījums. Nodarbināto skaits vecuma grupā līdz 35 gadiem ir 75 nodarbinātie, kas sastāda 35%, nodarbināto skaits vecuma grupā no 36 līdz 54 gadiem - 66, kas attiecīgi sastāda 32% un nodarbināto skaits, kas vecāki par 55 gadiem – 68, kas attiecīgi sastāda 35%.

Dalījums pa nodarbinātības grupām (dati uz 2020. gada 30. decembri)

VAAD lielākais nodarbināto skaits ir kvalificēti inspektori, kas uzrauga un kontrolē normatīvo aktu prasību izpildi VAAD atbildībā nodotajās jomās, kas savā darbā ievēro “Konsultē vispirms” principu. Otra lielākā grupa ir laboratoriju eksperti un speciālisti, bet trešā – procesu vadības, metodikas un risku uzraudzības nodrošināšanā iesaistītie darbinieki.

Lai nodrošinātu personāla izaugsmi un nepārtraukti pilnveidotu sniegto pakalpojumu kvalitāti, VAAD nodrošina nodarbināto apmācības, izvērtējot katra darbinieka mācību nepieciešamību efektīvākai darba uzdevumu izpildei. VAAD darbojas apmācību princips “Training of trainers”, uz mācībām nosūtītie darbinieki pēc tam veic tālākās apmācības, un integrē tēmas mācību moduļos gan jauno darbinieku, gan jomas ekspertu mācībās. Par VAAD ekspertu profesionalitāti liecina sekmīga dalība dažādos starptautiskos projektos, pārstāvība starptautiskās organizācijās un darba grupās.

Personāla politikas pamatnostādnes ir attīstīt priekšnosacījumus un vidi, kas darbiniekiem ļauj sasniegt VAAD uzdevumus un uzturēt izvirzītās vērtības, kā arī spētu sasniegt savus personīgos profesionālās attīstības mērķus.

GALVENIE UZDEVUMI UN PRIORITĀTES 2020. GADĀ

FITOSANITĀRĀ DROŠĪBA

- ▶ Lai sekmētu Latvijas produkcijas eksportu, reeksportu un tranzītu gan uz trešajām, gan ES valstīm, nodrošināta uzraudzība un kontrole augu karantīnas jomā.
- ▶ Nodrošināta nepārtraukta eksporta un reeksporta kravu plūsma. Rīgā darbojās fitosanitārās kontroles punkts lidostā „Rīga” ar pagarinātu darba laiku, pēc komersantu iepriekšēja pieprasījuma kravu kontrole nodrošināta ārpus noteiktā darba laika Liepājā, Ventspilī, Daugavpilī.
- ▶ Veikts karantīnas organismu monitorings un uzraudzība.
- ▶ Īstenota EK līdzfinansēta „Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu apsekojumu programma”, iekļaujot 36 kaitīgo organismu apsekojumus un diagnostiku, kas ļauj savlaicīgi konstatēt kaitīgos organismus, kas var radīt risku lauksaimniecībai, mežkopībai, apkārtējai videi.
- ▶ Veiktas pārbaudes pavairojamā materiāla atbilstībai fitosanitārajām un kvalitātes prasībām reģistrētajās saimniecībās.
- ▶ Saskaņā ar Augu veselības regulā noteikto, ieviesta jaunā augu pasu sistēma
- ▶ Ar mērķi palielināt sabiedrības un politikas veidotāju izpratni par veselīgu augu nozīmi un nepieciešamību tos aizsargāt sasniedzot ilgtspējīgas attīstības mērķus, uzsākta informatīva kampaņa saistībā ar ANO izsludināto Starptautisko augu veselības gadu. Tomēr saistībā ar COVID-19 pandēmiju pasaulē daudzi klātienes pasākumi tika atcelti, tai skaitā, starptautiskā konference “Augu veselība – nākotnes izaicinājumi”, kurā bija plānots izvirzīt tēmas par globālās tirdzniecības un klimata izmaiņu ietekmi uz augu veselību – starptautiskā, reģionālā un nacionālā līmenī, kā mainīsies lauksaimniecība, mežsaimniecība, augu produktu eksports un imports turpmākajos desmit gados.

MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻI UN AUGSNES AUGLĪBAS VEICINĀŠANA

- ▶ Nodrošināta aprītē esošo ML atbilstības normatīvo aktu prasībām uzraudzība
- ▶ Nodrošināts augsnes minerālā slāpekļa monitorings, oglekļa monitorings.
- ▶ Veiktas pārbaudes savstarpējās atbilstības prasību izpildei vides jomā mēslošanas plāniem un to dokumentācijai īpaši jutīgajās teritorijās.

AUGU AIZSARDZĪBA

- ▶ Veikti pasākumi integrētās augu aizsardzības sistēmas pilnveidošanai.
- ▶ Nodrošināta profesionālo AAL lietotāju, konsultantu un izplatītāju apmācību sistēmas pilnveidošana un jaunās smidzinātāju uzraudzības sistēmas pilnveidošana.
- ▶ Turpināts darbs pie kaitīgo nekarantīnas organismu brīdinājuma sistēmas pilnveidošanas un atspoguļošanas VAAD tīmekļvietnē.
- ▶ Novērtēti AAL pēc zonālā principa, proti, ES Ziemeļu zonas ietvaros. Uz šī novērtējuma pamata Latvijā un citās zonas valstīs (Lietuvā, Igaunijā, Dānijā, Somijā, Zviedrijā) pieņemti lēmumi par AAL reģistrāciju savā valstī.
- ▶ Sagatavots apstiprinājuma atjaunošanas riska novērtējums trīs darbīgajām vielām nikosulfuronam, fenpirazamīnam un kvarca smiltīm, kā arī sagatavots novērtējums darbīgās vielas zoksamīds maksimāli pieļaujamo atliekvielu pārskatīšanas procesam sausajos sīpolos.
- ▶ Nodrošināta AAL lietošanas un izplatīšanas kontrole un uzraudzība.
- ▶ Nodrošinātas kontroles savstarpējās atbilstības prasību izpildei AAL lietošanas jomā un integrētās augu audzēšanas sistēmas ietvaros.

SĒKLU UN ŠĶIRŅU APRĪTE

- ▶ Nodrošināta uz klientu orientētu pakalpojumu sniegšana sēklu un augu šķirņu aprītes jomā, ievērojot normatīvo aktu prasības.
- ▶ Kontrolētas sēklu tirdzniecības vietas, reaģējot uz iesniegtām sūdzībām.
- ▶ Lai nodrošinātu brīvprātīgā saistītā atbalsta shēmu par sertificētas sēklas ražošanu, veikts kaņepju THC monitorings un sēklaudzēšanas prasību pārbaudes.
- ▶ Lai palielinātu labības, kartupeļu, lopbarības augu, eļļas un šķiedraugu kvalitatīvu sēklu sagatavošanu un izmantošanu, sniegti subsidēti pakalpojumi sēklaudzētājiem, ievērojot normatīvajos aktos par lauksaimniecības nozarē piešķiramā de minimis atbalsta administrēšanu un uzraudzību noteiktās prasības

PROJEKTI

- ▶ Pabeigtas aktivitātes projektā EK Twinning projekts „Ukrainas tiesību aktu augu aizsardzības un augu veselību jomā tuvināšana ar ES tiesību aktiem un ar tām saistīto kontroļu un laboratorijas pakalpojumu stiprināšana” UA/12 ENPI HE 01 16 (UA/54).
- ▶ Pabeigtas aktivitātes projektā EK Twinning projekts „Atbalsts Kosovas augkopības produkcijas ražošanas un augu aizsardzības sistēmas kapacitātes stiprināšanai (KS 15 IPA AG 01 16)”.

- ▶ Pabeigtas aktivitātes projektā INTERREG Baltijas jūras reģiona Eiropas Strukturālo un investīciju fondu mērķa „Eiropas teritoriālā sadarbība” programmā 2014. – 2020. „Uzlaboti kūtsmēslu standarti ilgtspējīgai barības elementu pārvaldībai un emisiju samazināšanai/Kūtsmēslu standarti” (MANURE STANDARDS)”.
- ▶ Sadarbībā ar PVD uzsākts EK Twinning projekts “Tālākas SPS un pārtikas drošības sistēmas attīstības nodrošināšana Gruzijā”.
- ▶ Uzsākts EK Twinning projekts “Sanitāro un fitosanitāro (SPS) pasākumu stiprināšana Azerbaidžānā”.
- ▶ Turpināts darbs ELFLA projektā “Atbalsts investīcijām ar pētījumu un laboratorisko analīžu veikšanu saistītās materiālās bāzes pilnveidošanai un lauksaimniecībā izmantojamiem zinātnes pētījumiem”, iegādājoties dīzeļģeneratoru laboratoriju darba nodrošināšanai.
- ▶ Uzsākts Eiropas Strukturālo un investīciju fondu mērķa „Eiropas teritoriālā sadarbība” programmas 2014. – 2020. projekts “Integrētā pārvaldība un pasākumu sistēmas, lai mazinātu negatīvo sugu ietekmi aizsargājamās teritorijās pārrobežu reģionā”.
- ▶ Ar mērķi būtiski samazināt izmaksas par ēkas apkuri, īstenots būvdarbu projekts “Valsts augu aizsardzības dienesta administratīvās ēkas energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi”.
- ▶ Saskaņā ar noslēgto līgumu starp Latvijas Valsts mežzinātnes institūtu „Silava” un Latvijas Lauksaimniecības universitātes valsts zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošanas aģentūra „Meža pētīšanas stacija”, SIA “Amber wood”, Valsts meža dienestu, Latvijas valsts mežzinātnes institūtu “Silava” un VAAD, turpināts darbs zinātniskā pētījuma projektā “Risinājumu izstrāde Ozolu akūtās kalšanas ierobežošanai Talsu paugurainē Meža pētīšanas stacijas teritorijā, kuri pēc nepieciešamības piemērojami arī pārējā Latvijas teritorijā”.
- ▶ Veikta kaitīgo organismu uzskaitē un analīze zinātnes projekta “Pākšaugu aktuālo kaitēkļu efektīvāko ierobežošanas paņēmienu izvērtēšana un noteikšana un lauksaimniecībai nozīmīgāko apputeksnētāju dzīvotspēju ietekmējošo faktoru identificēšana”, ietvaros.

DARBĪBAS UZLABOŠANA

- ▶ Ieviesta Valsts pārvaldes darbinieku novērtēšanas sistēma (NEVIS), kur tiek definēti mērķi un uzdevumi, kā arī tiek vērtēti katra darbinieka sasniegtie rezultāti.
- ▶ Sekmēta daudzu procesu elektronizācijā, jaunu e-pakalpojumu ieviešanā, KUVIS pilnveidošanā ERAF I projekta ietvaros.

FINANŠU REZULTĀTI

Lai nodrošinātu funkciju izpildi, likumā „Par valsts budžetu 2020. gadam” noteiktas VAAD budžeta programmas (apakšprogrammas) un finansējums to īstenošanai saskaņā ar noteiktajiem darbības rādītājiem, kas raksturo mērķa sasniegšanas izpildi.

Programmas 27.00.00 „Augu veselība un augu aprites uzraudzība” ietvaros, apakšprogrammas 21.01.00. “Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai” ietvaros, apakšprogrammas 65.20.00. „Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2014-2020)”, apakšprogrammas 65.09.00. “Atbalsts investīcijām ar pētījumu un laboratorisko analīžu veikšanu saistītās materiālās bāzes pilnveidošanai, un lauksaimniecībā izmantojamiem zinātnes pētījumiem” ietvaros, apakšprogrammas 70.06.00. „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai” pasākuma „Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu apsekojumu klātbūtnes programma” ietvaros, apakšprogrammas 69.06.00 “Izdevumi 3.mērķa “Eiropas teritoriālā sadarbība” pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošanai projekts “Uzlaboti kūtsmēsļu standarti ilgtspējīgai barības elementu pārvaldībai un emisiju samazināšanai/Kūtsmēsļu standarti (MANURE STANDARDS) īstenošanai, projekts “Integrētā pārvaldība un pasākumu sistēmas, lai mazinātu negatīvo sugu ietekmi aizsargājamās teritorijās pārrobežu reģionā” īstenošanai, apakšprogrammas 62.08.00. “Izdevumi Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošanai (2014-2020)” pasākuma “Valsts augu aizsardzības dienesta administratīvās ēkas energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi” ietvaros **kopumā 2020. gadā izlietoti līdzekļi 7 521 742 eiro**, tai skaitā 217 424 eiro atmaksai valsts budžetā par izdevumiem Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētajos projektos.

Salīdzinot ar 2019. gadu, VAAD pamatā nav mainījušās tai noteiktās funkcijas un pamatuzdevumi.

Ļoti būtiskas pārmaiņas dienesta darbībā, kas būtu ietekmējušas finanšu rezultātus pārskata gadā, nav notikušas, taču, salīdzinot ar 2019. gadu, budžeta izpildes rādītājs ir samazinājies, kas skaidrojams ar izdevumu palielinājumu, jo pārskata gadā veikti administratīvās ēkas Lielvārdes ielā 36, Rīgā energoefektivitātes pasākumi un saņemti avansa maksājumi diviem jauniem EK Twinning projektiem.

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	2019. gadā (faktiskā izpilde)	2020. gadā	
			Apstiprināts likumā	Faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	6 944 570	7 619 275	7 515 396
1.1.	dotācijas	3 938 266	4 179 706	4 161 510
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	2 771 441	3 193 100	3 136 462
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	200 697	246 469	217 424
1.4.	transferti	34 166		
2.	Izdevumi (kopā)	6 792 347	8 350 675	7 521 741
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	6 264 786	7 648 069	6 897 300
2.1.1.	kārtējie izdevumi	6 064 089	6 780 845	6 059 121
2.1.2.	procentu izdevumi			
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti			
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība		620 755	620 755
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	200 697	246 469	217 424
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	527 561	702 606	624 441

FITOSANITĀRĀ DROŠĪBA

APSEKOJUMI LATVIJAS TERITORIJĀ

2020. gadā valsts fitosanitārā stāvokļa noteikšanai kopumā veikta 13946 pārbaude 72 dažādu karantīnas organismu statusu un ģeogrāfiskās izplatības noteikšanai un regulētajiem nekarantīnas organismu noteikšanai stādaudzētavās pavairojamam materiālam. Pārbaužu ietvaros noņemti 5003 dažādi paraugi augu karantīnas organismu un regulēto nekarantīnas organismu noteikšanai. Visi noņemtie paraugi analizēti VAAD Nacionālo fitosanitāro laboratorijā (turpmāk – NFL), kas ir vienīgā laboratorija Latvijā, kurai ir tiesības testēt arī augu karantīnas organismus. Tāpat Pārtikas un veterinārais dienests, veicot fitosanitāro kontroli uz robežas, noņēma un nosūtīja uz NFL 101 paraugu karantīnas organismu noteikšanai.

Veicot laboratorisko testēšanu, konstatēti trīs augu karantīnas organismi *Erwinia amylovora*, *Globodera rostochiensis*, *Clavibacter sepedonicus* un 11 regulētie nekarantīnas organismi: *Mycosphaerella pini*, *Ditylenchus destructor*, *Diaporthe vaccini*, *Ditylenchus dipsaci*, *Phytophthora spp.*, *Fusarium spp.*, *Pseudomonas syringae pv. syringae*, *Raspberry bushy dwarf virus (RBDV)*, *Tetranychus urticae*, *Aphelenchoides blastophthorus*, *Podospaera mors-uvae*.

Pēc 2020. gada pārbaužu datiem un ņemot vērā, ka ar 2019. gada 14.decembri mainījās augu karantīnas organismu saraksts, Latvijā kopējais augu karantīnas organismu skaits, kas jebkad identificēti VAAD NFL un kuru statuss Latvijā ir "sastopams", vai "ierobežoti sastopams" un noteikti iznīcināšanas pasākumi, ir trīs organismi, tai skaitā viens aizsargājamās zonas karantīnas organisms - *Erwinia amylovora*.

Lai noteiktu kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu ģeogrāfisko izplatību un statusu Latvijā, izstrādāta apsekojumu programma, kura īstenota, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Regulu Nr.652/201.

Kaitīgo organismu apsekojumu programmas ietvaros veikti apsekojumi 34 kaitīgajiem organismiem. Veicot apsekojumus 2020. gadā, kopumā veiktas 1986 vizuālas pārbaudes, pārbaudot 2423,24 ha, un noņemti 1405 paraugi. Apsekojumi veikti mežos, apstādījumos, parkos, privātajos dārzos, ražojošajos stādījumos, Latvijas Universitātes Botāniskajā dārzā un Nacionālajā Botāniskajā dārzā Salaspilī.

KONKRĒTU AUGU KARANTĪNAS ORGANISMU APSEKOJUMI

Bakteriālā iedega *Erwinia amylovora*

Kopš 1998. gada Latvijā tiek veikts monitorings, lai noteiktu bakteriālās iedegas izplatību. Monitorings ietver saimniekaugu vizuālo pārbaudi un paraugu ņemšanu veģetācijas periodā. 2020. gadā bakteriālā iedega Latvijā konstatēta 53 vietās Latgales, Zemgales, Kurzemes un Rīgas reģionā - divos gadījumos slimība konstatēta iepriekšējos gados noteiktajos slimības perēkļos Jelgavas novadā un Dobeles novadā, viens pozitīvs paraugs konstatēts iepriekšējā gada perēkļa noteiktajā buferzonā Ķeguma novadā.

Veikto pārbažu un noņemto paraugu rādītāji

Pārbažu vietas	Pārbaudes			Paraugi			Pozitīvie paraugi		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Stādaudzētavas (tajā skaitā tuvējā apkārtnē)	192	214	162	364	356	298	0	3	0
Tirdzniecības vietas	169	124	86	18	32	7	0	0	0
Ģenētisko resursu kolekcijas, botāniskie dārzi, arborētumi, komercdārzi	341	327	321	49	73	78	3	1	10
Parki, ceļmalas, savvaļā, pamestie dārzi, piemājas dārzi utt.	643	618	629	29	18	48	4	0	19
Buferzonas	242	501	844	26	16	81	14	2	45
Perēkļi	3	57	169	6	8	8	0	3	1

2020. gadā bakteriālā iedega konstatēta 50 jaunās vietās – Nīcas novadā, Saldus novadā, Jelgavas novadā, Rundāles novadā, Bauskas novadā, Ogres novadā un Daugavpils novadā. 60 % pozitīvo paraugu konstatēti veicot pastiprinātas pārbaudes atklāto perēkļu buferzonās.

◀
Bakteriālās iedegas
skarti augļukoki

Zeltītā kartupeļu cistu nematode *Globodera rostochiensis*, bālā kartupeļu cistu nematode *Globodera pallida*, kartupeļu gaišā gredzenpuve *Clavibacter sepedonicus*, kartupeļu tumšā gredzenpuve *Ralstonia solanacearum*, kartupeļu bumbuļu nematode *Ditylenchus destructor*, kartupeļu vēzis *Synchytrium endobioticum*, kartupeļu spradži *Epitrix spp.*

Augsnes paraugi 2020.gadā tika ņemti sēklas un pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās un stādaudzētavās. 2020. gadā noņemti 1137 paraugi, kas ir par 139 paraugiem vairāk nekā iepriekšējā gadā. Kopā inspektori 95 saimniecībās pārbaudīja 1092,2 ha, no tiem sešās saimniecībās 5,74 ha platībā tika konstatēta *Globodera rostochiensis*.

Kopumā Latvijā uz 2020.gada 31.decembri 50 saimniecību 67 laukos 250,5805 ha platībā ir konstatēta *Globodera rostochiensis* un šai platībai tiek piemēroti fitosanitārie pasākumi.

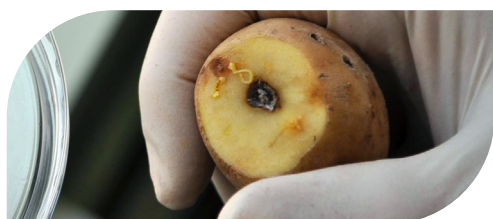
Eksportam paredzētajās kravās – kūdrā, mulčā, kā arī augu produktos, kuri satur augsni arī noņemti paraugi *Globodera pallida* un *Globodera rostochiensis* testēšanai. 2020. gadā noņemti 39 šādi paraugi. *Globodera pallida* Latvijā 2020.gadā netika konstatēta.

270 kartupeļu audzēšanas saimniecībās noņemti 702 kartupeļu bumbuļu paraugi kartupeļu gaišās gredzenpuves *Clavibacter sepedonicus*, kartupeļu tumšās gredzenpuves *Ralstonia solanacearum*, kartupeļu bumbuļu nematodes *Ditylenchus destructor*, kartupeļu vēža *Synchytrium endobioticum* un kartupeļu spradži *Epitrix spp.* noteikšanai.

Laboratorisko testu rezultātā kartupeļu gaišā gredzenpuve *Clavibacter sepedonicus* konstatēta sešos paraugos. Saimniecību skaits, kurās konstatē kartupeļu gaišo gredzenpuvi pēdējo trīs gadu laikā ir nemainīgi mazs (divi līdz četri). Laboratorijā divos paraugos konstatēta kartupeļu bumbuļu nematode *Ditylenchus destructor*. Saimniecību skaits, kurās konstatē šo organismu gadu no gada mainās, taču nevar izdarīt secinājumu, ka kartupeļu bumbuļu nematodes konstatācijas gadījumi samazinās.

◀ Kartupeļu gaišās gredzenpuves radītie bojājumi

Kartupeļu tumšā gredzenpuve *Ralstonia solanacearum* tika pārbaudīta arī ūdenī un kartupeļu tumšās gredzenpuves saimniekaugos. Kopā 2020.gadā noņemti 50 paraugi, kas tika testēti Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā. Kartupeļu vēzis *Synchytrium endobioticum*, kartupeļu tumšā gredzenpuve *Ralstonia solanacearum* un kartupeļu spradzis *Epitrix spp.* Latvijā nav konstatēti.

Priežu koksnes nematode *Bursaphelenchus xylophilus*

Lai novērstu priežu koksnes nematodes ieviešanos Latvijā, VAAD jau kopš 2001. gada regulāri veic monitoringu. Tā ietvaros kopā mežos, izcirtumos, riska zonās, stādaudzētavās un uzņēmumos, kas strādā ar zāģmateriāliem, veiktas 519 pārbaudes, kas šajā gadā ir par 13,5% mazāk nekā iepriekšējā. Pārbažu rezultātā noņemti 429 paraugi organisma noteikšanai laboratorijā. Priežu koksnes nematode nevienā paraugā netika konstatēta.

Citrusa ūsainis *Anoplophora chinensis* un Āzijas ūsainis *Anoplophora glabripennis*

ES valstis pēdējo gadu laikā arvien biežāk konstatē Āzijas ūsaiņa *Anoplophora glabripennis* uzliesmojumus, un visos gadījumos tas ir saistīts ar akmeņu kravām, kas tiek ievestas no Ķīnas, kravu pārvadāšanā bieži izmantojot zemākas kvalitātes koksnes iepakojamo materiālu.

Kopā stādaudzētavās, mežaudzēs, komercdārzos, parkos, piemājas dārzos, dendrārijos, botāniskajos dārzos, kā arī vietās, kur no Ķīnas tiek ievestas un izkrautas akmens kravas un šo vietu apkārtnes apstādījumos veiktas 988 pārbaudes. Veicot šīs pārbaudes, noņemti 58 paraugi. Veikto pārbažu un vietu skaits 2020.gadā samazinājies par 23%, kas saistīts, ar samazināto pārbažu skaitu komercdārzos, kur izvērtējot risku ir mazs šo organismu izplatīšanās risks.

Citrusu ūsainis *Anoplophora chinensis* un Āzijas ūsainis *Anoplophora glabripennis* Latvijā nav konstatēti.

▲ Āzijas ūsainis

▲ Citrusa ūsainis

Xylella fastidiosa

Pārbaudes veiktas vietās, kur aug, audzē vai tirgo *Xylella fastidiosa* saimniekaugus. Uzmanība pievērsta augļu kokiem un ogulājiem – plūmēm, ķiršiem, vīnogulājiem, krūmmellenēm un dzērvenēm, gan arī dekoratīvajiem augiem – lavandām, rozmarīniem, ozoliem, kļavām, u.c. augiem.

Kopā veiktas 926 pārbaudes, no kurām 51 pārbaude veikta stādaudzētavās, 58 stādu tirdzniecības vietās. Kopā noņemti 256 paraugi gan ar, gan bez vizuālajām pazīmēm. *Xylella fastidiosa* šī organisma saimniekaugos netika konstatēta.

Citas darbības fitosanitārās drošības nodrošināšanai

268,16 ha veiktas stādāmā un pavairojamā materiāla pārbaudes dažādās saimniecībās un stādaudzētavās, kopumā veicot 804 pārbaudes, noņemti 734 paraugi augu karantīnas un sevišķi bīstamo organismu atklāšanai. Salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem, kopējais veikto pārbažu skaits dažādās stādaudzētavās nav būtiski mainījies, taču noņemto paraugu skaits ir nedaudz samazinājies.

Izsniegtas 9104 augu pases un etiķetes augu pavairojamam materiālam un augu produktiem. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, izsniegto augu pasu skaits dienestā ir samazinājies, jo 2020.gadā pieaudzis to saimniecību skaits, kam pašām ir dotas tiesības drukāt augu pases, kā arī stājoties spēkā jaunajiem normatīvajiem aktiem augu veselības jomā, augu pasēm nav derīguma termiņš.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados visvairāk augu pases izsniegtas augļu kokiem (ābelēm, bumbierēm, ķiršiem, plūmēm u.c.) un dekoratīvajiem kokiem un krūmiem (vilkābelēm, klintenēm, korintēm u.c.). Salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem būtiski pieaudzis skaits augu pasēm, kas ticis izsniegts priežu mizai, mulčai un gataviem skujkoku izstrādājumiem uz Lielbritāniju.

Veiktas 198 stādāmā materiāla pārbaudes tirdzniecības vietās, tirgos, gadatirgos. Četros gadījumos par stādu tirgošanu ar neatbilstošām augu pasēm vai bez tām, piemērots administratīvais sods.

Veikta 221 pārbaude 120 uzņēmumos, kas reģistrēti kā koksnes iepakojamā materiāla marķētāji. 2020. gadā neatbilstības koksnes iepakojamā materiāla marķētāju uzņēmumos netika konstatētas.

VAAD NFL reģistrēti un marķēti testēšanai 5392 paraugi. Paraugu skaits laboratorijā saglabājies 2019.gada līmenī.

NFL uztur laboratorijas kvalitātes, administratīvo un tehnisko sistēmu atbilstoši LVS EN ISO/IEC 17025 standarta prasībām. NFL piešķirta akreditācija atbilstībai LVS EN ISO/IEC 17025:2005 standarta prasībām sekojošā akreditācijas sfērā: augu kaitīgo organismu entomoloģiskā un kartupeļu bakterioloģiskā un molekulārbioloģiskā testēšana.

NFL nodrošina regulāru personāla kvalifikācijas celšanu un piedalās starplaboratoriju salīdzinošā testēšanā.

EKSPORTA UZRAUDZĪBA

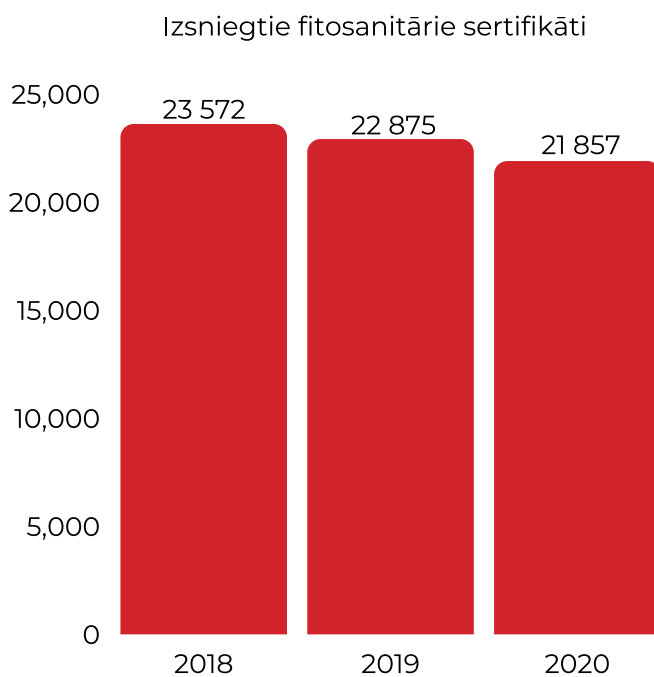
Pārbaudes pirms fitosanitāro sertifikātu izsniegšanas (eksporta pārbaudes) veic, lai pārlicinātos vai augi un augu produkti atbilst saņēmējvalsts fitosanitārajām prasībām.

2020.gadā izsniegti 21857 fitosanitārie sertifikāti 278 personai uz 132 valstīm. Valstis, uz kurām izsniedzam visvairāk fitosanitāro sertifikātu vairākus gadus ir nemainīgs, tās ir Ķīna, Krievija, Japāna, Uzbekistāna, Baltkrievija un ASV. Ja 2019.gadā visvairāk fitosanitāro sertifikātu izsniedza uz Krieviju, tad 2020.gadā uz Ķīnu.

Uz Ķīnu 2018. - 2020.gadā, izmantojot fitosanitāro sertifikātu, pārsvarā tiek eksportēta kūdra, zāģmateriāli, apaļkoki arī saldēti augļi (mellenes). Uz Krieviju šajā laika posmā visvairāk eksportēti graudi, spraukumi, rieksti un žāvēti augļi, kafija, kā arī daudzi citi augi un augu produkti. Uz Japānu un ASV visvairāk eksportēti zāģmateriāli un kūdra, uz Japānu arī graudu produkti. Uz Uzbekistānu fitosanitārie sertifikāti tiek izsniegti graudu, spraukumu un graudu produktu eksportam un reeksportam.

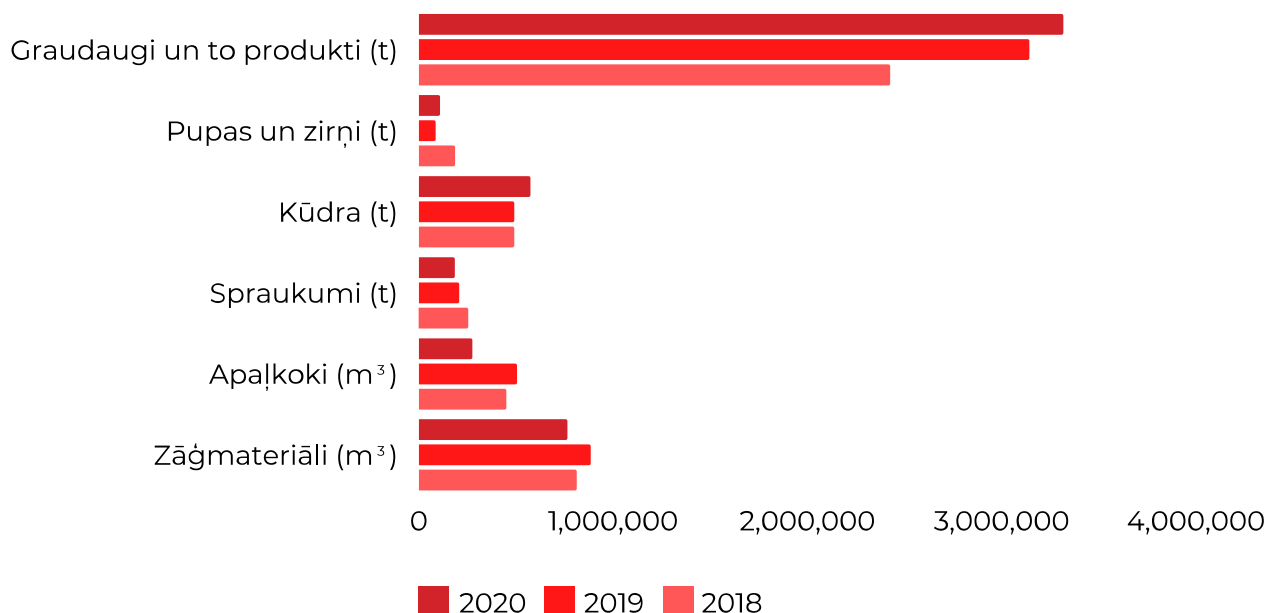
Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, samazinājies eksportēto zāģmateriālu un apaļkoku apjoms, palielinājies kūdras un graudu apjoms.

Kopējais izsniegto sertifikātu skaits 2018. – 2020.g. samazinājies (sk. attēlā).

Pēc apjoma visvairāk tiek pārbaudīti un eksportēti graudi un graudu produkti, pākšaugi, kūdra, spraukumi, zāģmateriāli, apaļkoki. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, samazinājies eksportēto zāģmateriālu un apaļkoku apjoms, palielinājies kūdras un graudu apjoms (skat. attēlu).

Ar fitosanitārajiem sertifikātiem eksportēto augu produktu daudzumi

Lai Eiropas Savienībā ievestu augus, augu produktus un citus objektus (turpmāk – kravas) no trešajām valstīm, tiem ir jāatbilst noteiktām fitosanitārām prasībām. Neatbilstību gadījumā tiek gatavotas notifikācijas eksportētājvalstij. Kopumā par trešo valstu neatbilstošu kravu pārkāpumiem 2020.gadā tika sagatavotas 285 notifikācijas 19 valstīm. Sagatavoto notifikāciju skaits ir ievērojami samazinājies salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, pateicoties pastiprinātai pasākumu piemērošanai uzņēmumiem, kas līdz šim ir ievērojuši ļoti daudz neatbilstošu kravu. Līdzīgi kā iepriekšējos gadus, visvairāk pārkāpumu ir tieši trešo valstu ievesto kravu izmantotajā koksnes iepakojamajā materiālā – kas atsevišķos gadījumos nav bijis marķēts saskaņā ar standarta prasībām, vai arī šis marķējums ir bijis neatbilstošs. Tāpat nemainīgi kā iepriekšējos gados, visvairāk notifikāciju ir sagatavots tieši par Krievijas Federāciju. Vairākos gadījumos no trešajām valstīm ievestajās kravās tika konstatēti arī kaitīgie organismi:

- sešos gadījumos marķētā koksnes iepakojamajā materiālā no Baltkrievijas tika konstatēta nekarantīnas nematodes – piecos gadījumos tika konstatēta *Bursaphelenchus mucronatus*, kā arī vienā gadījumā tika konstatēta nematode, kas netika identificēta līdz sugai.
- trijos gadījumos kravās no Krievijas Federācijas tika konstatēti kaitīgie organismi – divos gadījumos tika konstatēta tā pati nekarantīnas nematode *Bursaphelenchus mucronatus*, kā arī vienā gadījumā tika konstatēta nematode, kas netika identificēta līdz sugai.
- vienā gadījumā no Ukrainas ievestajā koksnes iepakojamajā materiālā tika konstatēta nekarantīnas nematode – *Bursaphelenchus mucronatus*.

LATVĀŅU IZPLATĪBAS IEROBEŽOŠANAS UZRAUDZĪBA

2020.gadā papildus uzmērīti 854 ha ar invazīvās sugas Sosnovska latvāņa invadētām vai iepriekš dienestam nezināmām teritorijām, bet monitorings ar atkārtotu uzmērīšanu netika veikts. Pēc personu sniegtās informācijas veiktas 44 uzraudzības pārbaudes par Sosnovska latvāņa iznīcināšanas neveikšanu.

MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻI UN AUGSNES AUGLĪBAS VEICINĀŠANA

MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻU UN SUBSTRĀTU UZRAUDZĪBA

Saskaņā ar Mēslošanas līdzekļu aprites likumu Latvijā aprītē drīkst atrasties reģistrēti ML un SB, ML un SB, kuriem ir izsniegta attiecīga atļauja, savstarpēji atzīti (citā ES vai EEZ paziņoti) ML un SB, kā arī uzskaitē pieteikti ML ar marķējumu “EK mēslošanas līdzeklis”.

2020. gadā KUVIS tika iekļauti:

- ▶ 132 reģistrēti ML un SB;
- ▶ 19 ML un SB ar atļaujām;
- ▶ 42 atzīti ML un SB;
- ▶ 188 ML ar marķējumu „EK mēslošanas līdzeklis”.

Lai nodrošinātu ML un SB kvalitātes atbilstības pārbaudi, VAAD budžeta ietvaros ņem kontrolparaugus. Pārskata gadā tika paņemti kontrolparaugi 80 ML un SB. Akreditētai laboratorijai testēšanai tika nosūtīti 100 paraugi, jo atsevišķos gadījumos saskaņā ar NA bija jānodrošina ML un SB atkārtota testēšana.

Pēc atkārtotās testēšanas kvalitātes vai identifikācijas prasībām neatbilda 16 ML un SB jeb 20% no pārbaudītajiem, kas ir labāks rādītājs nekā 2019. gadā, kad kvalitātes vai identifikācijas prasībām neatbilda 30% no pārbaudītajiem ML un SB.

Lai nodrošinātu, ka aprītē atrodas reģistrēti, ar atļaujām vai savstarpēji atzīti ML un SB, vai uzskaitē pieteikti ML ar marķējumu “EK mēslošanas līdzeklis”, kuru tirdzniecība notiek ievērojot NA prasības, tika veiktas 100 aprites vietu pārbaudes.

Konstatēti četri būtiski pārkāpumi (4% no pārbaudēm):

- ▶ neregistrēta, uzskaitē nepieteikta vai paziņoto ML un SB sarakstā neiekļauta ML tirdzniecība – divi gadījumi;
- ▶ amonija nitrāta vai to saturošu ML ar slāpekļa saturu virs 16% tirdzniecība, neievēroto sprāgstvielu prekursoriem noteiktās prasības – viens gadījums;
- ▶ ražotājs nav nodrošinājis ML vai SB kvalitātes paškontroli – viens gadījums.

Būtisko pārkāpumu skaits, salīdzinot ar 2019. gadu (neatbilstības bija konstatētas 13% pārbaudēs) ir samazinājies pat trīs reizes.

MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻU LIETOŠANAS PĀRBAUDE

Lai pārliecinātos par normatīvo aktu prasību ievērošanu ML izmantošanā, VAAD 2020. gadā veica trīs veidu pārbaudes:

- ▶ pārbaudes ĪJT savstarpējās atbilstības pārvaldības prasību ietvaros pie LAD klientiem - 80;
- ▶ pārbaudes visā Latvijas teritorijā, pamatojoties uz iedzīvotāju sūdzībām - 41;
- ▶ plānotās pārbaudes visā Latvijas teritorijā saimniecībās, kas atlasītas pēc riska kritērijiem, ņemot vērā lauksaimniecības dzīvnieku skaitu - 70.

Lielākais pārkāpumu īpatsvars (24% no pārbaudēm) tika konstatēts pārbaudēs, kas veiktas pēc iedzīvotāju sūdzībām, konstatējot šķidrmēslu un pakaišu mēslu neiestrādāšanu augsnē attiecīgi 12 vai 24 stundu laikā, kā arī šķidrmēslu/pakaišu kūtsmēslu/digestāta izkliešana ĪJT aizlieguma periodā no 20.oktobra – 15.martam, ML izkliešanu aizsargjoslā un pārsniedzot max N normas.

Salīdzinot ar 2019. gadu (pārkāpumi konstatēti 12% no veiktajām pārbaudēm) to īpatsvars ir palielinājies.

Savstarpējās atbilstības pārbaudēs būtiskas neatbilstības konstatētas 3,8% gadījumu, kas, salīdzinot ar 2019. gadu (7%), ir gandrīz uz pusi mazāk.

Veicot plānveida pārbaudes visā Latvijas teritorijā, būtiski pārkāpumi netika konstatēti.

AUGŠŅU AGROĶĪMISKĀ IZPĒTE PĒC KLIENTU PIEPRASĪJUMA

Pārskata periodā AAI pēc klientu pieprasījuma veikta 419 saimniecībās ar kopējo platību 41978 ha, izanalizējot 9730 augsnes paraugus.

Atbilstoši AAI daļas kapacitātei gada laikā plānots AAI veikt 30 000 ha. 2020. gadā, iesaistot paraugu ņemšanā VAAD reģionālo nodaļu inspektoros, plānotais apjoms pārsniegts par 39,9%.

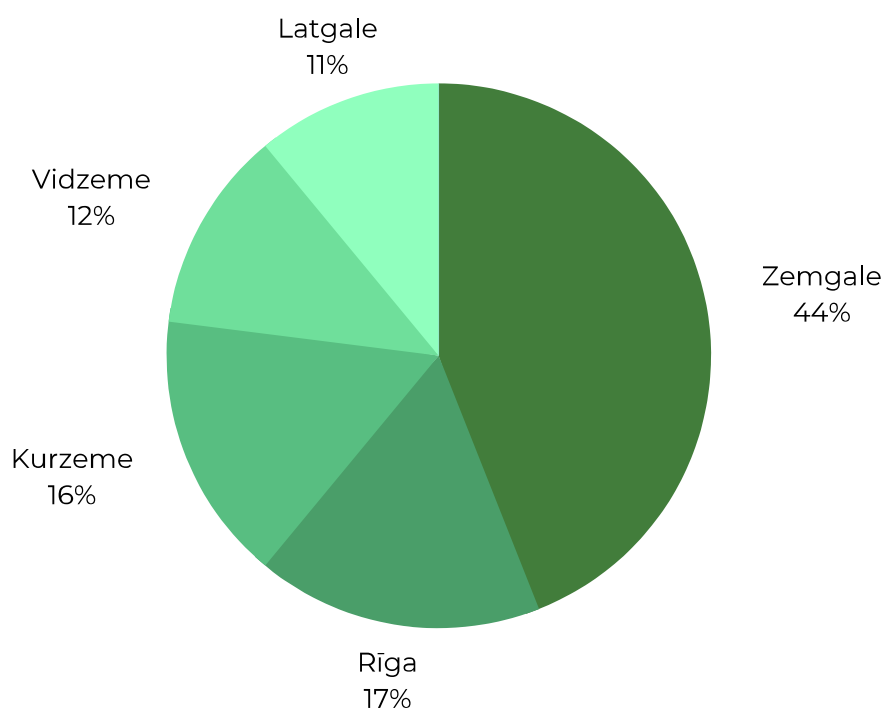
Salīdzinot ar 2019. gadu, ir palielinājusies AAI pieteiktā platība (par 13%), bet pieteikto saimniecību skaits AAI samazinājies (par 11%).

Augšņu agroķīmiskās izpētes apjomu izmaiņas (neiekļaujot AAI reprezentatīvās kopas platības) V

Rādītājs	2019. gads	2020. gads	% salīdzinot ar 2019. gadu
AAI apjoms, ha	37 206	41978	13%
Saimniecību skaits	469	419	-11%

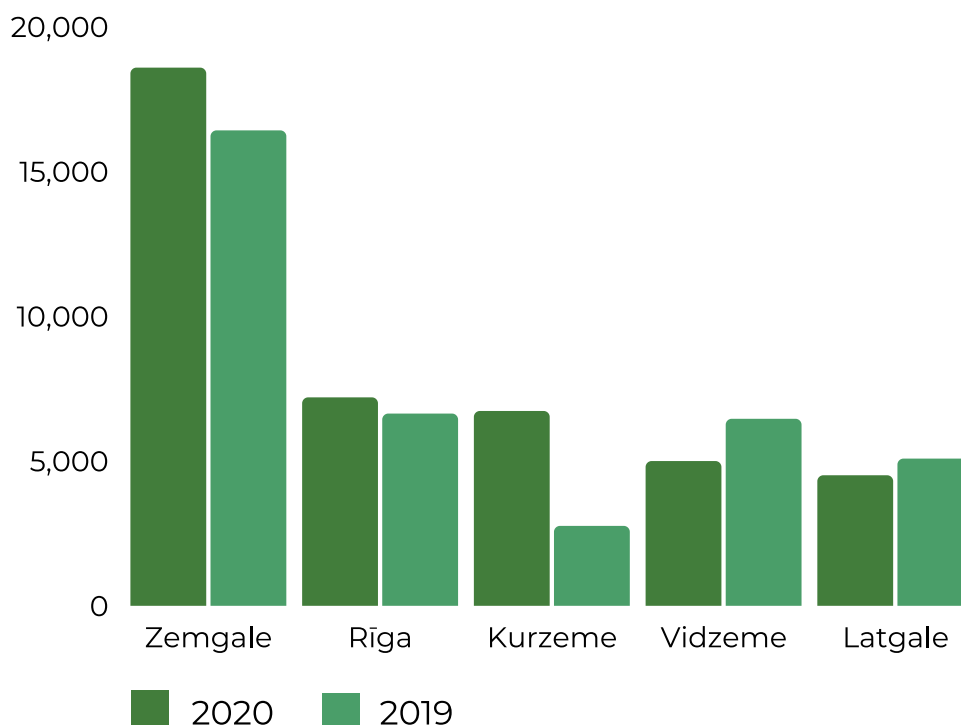
AAI apjomi VPR ietvaros ir atšķirīgi. Lielāko pētīto platību īpatsvaru (44%) veido Zemgales VPR LIZ, tad seko Rīgas (17%), Kurzemes (16%) VPR, bet vismazāk pieteikto platību ir Vidzemes (12%) un Latgales (11%) VPR.

AAI pieteikto platību sadalījums pa VPR 2020. gadā, %
(neiekļaujot AAI reprezentatīvās kopas platības)

Salīdzinot ar 2019. gadu, dažos VPR AAI pieteiktās platības ir palielinājušās (Zemgales, Rīgas, Kurzemes VPR), bet citos (Vidzemes un Latgales VPR) - samazinājušās.

AAI apjomu salīdzinājums 2019. un 2020. gadā VPR, ha
(neiekļaujot AAI reprezentatīvās kopas platības)

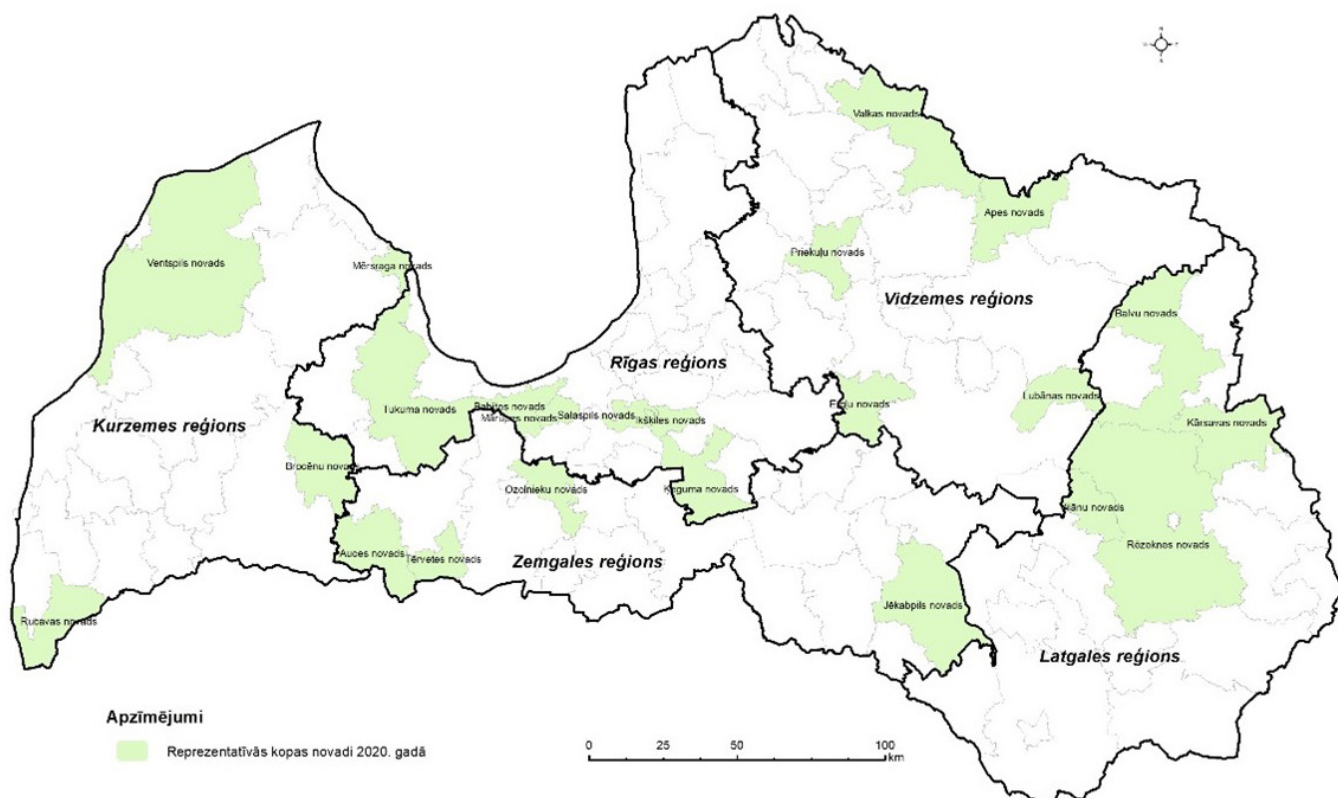
AUGSNES MONITORINGI

AAI REPREZENTATĪVĀ KOPA

Lai iegūtu informāciju par LIZ agroķīmiskajiem rādītājiem dažādos VPR, ņemot vērā saimniekošanas veidu (integrēts vai bioloģisks) un specializāciju (laukkopība, dārzkopība vai lopkopība), VAAD ir piešķirti finanšu līdzekļi AAI veikšanai reprezentatīvā saimniecību izlases kopā. 2020. gadā AAI veikta izlases kopā 5077 ha platībā.

Kopai atlasītas 100 saimniecības 23 novados:

- ▶ Kurzemes VPR (četros novados): Brocēnu, Mērsraga, Rucavas, Ventspils;
- ▶ Latgales VPR (četros novados): Balvu, Kārsavas, Rēzeknes, Viļānu;
- ▶ Rīgas VPR (sešos novados): Babītes, Ikšķiles, Ķeguma, Mārupes, Salaspils, Tukuma;
- ▶ Vidzemes VPR (piecos novados): Apes, Ērgļu, Lubānas, Priekule, Valkas;
- ▶ Zemgales VPR (četros novados): Auces, Jēkabpils, Ozolnieku, Tērvetes.

AAI reprezentatīvās kopas novadi 2020. gadā

Oglekļa monitorings

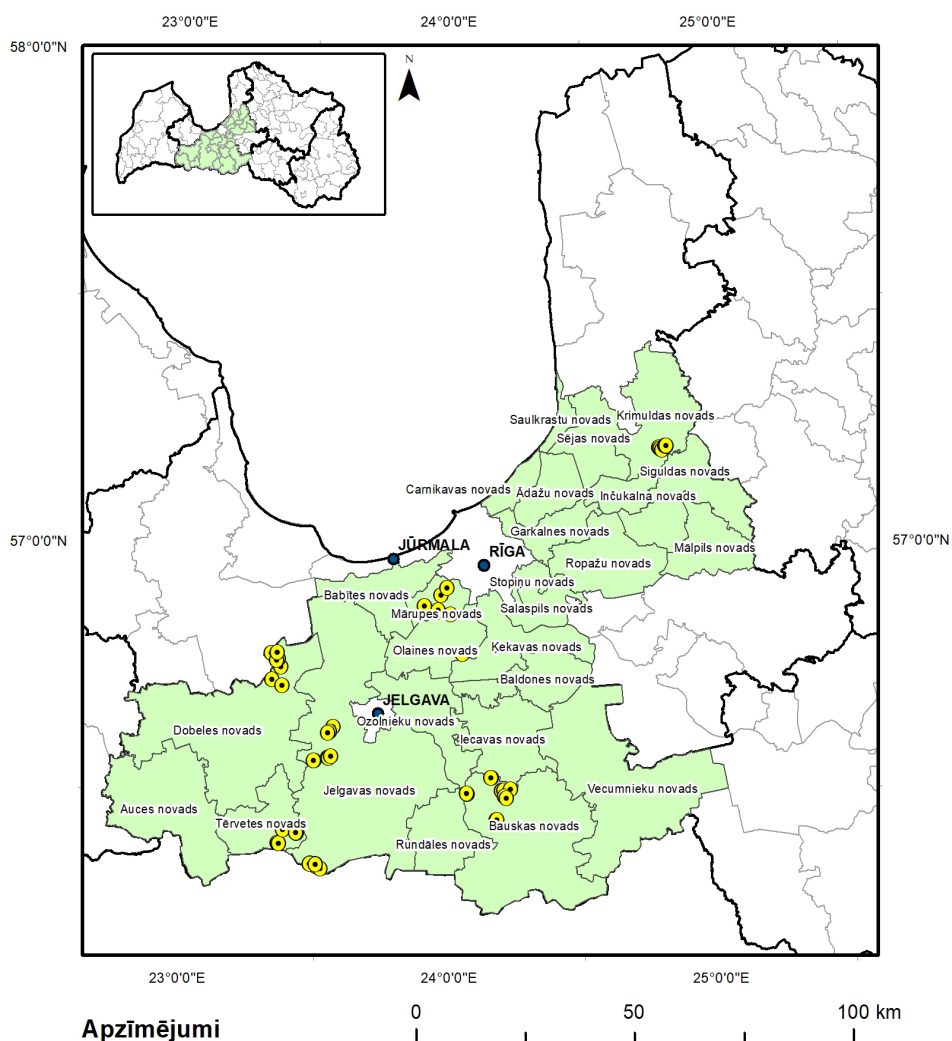
Reprezentatīvās kopas ietvaros katrā novadā tika izvēlēts viens lauks, kurā tika veikts oglekļa monitorings. Monitoringā tika iegūta informācija par kopējā, organiskā un neorganiskā oglekļa saturu 0-10 cm, 10-20 cm un 20-40 cm slānī dažāda granulometriskā sastāva augsnēs dažādos LIZ izmantošanas veidos: aramzemē, ilggadīgajos stādījumos, zālajos. Iegūtie dati turpmāk tiks izmantoti siltumnīcefekta gāzes emisiju aprēķinos.

Augsnes minerālā slāpekļa monitorings

2020. gadā turpinājās augsnes minerālā slāpekļa monitorings ĪJT 47 laukos pavasarī un 49 laukos rudenī.

Monitoringa ietvaros pavasarī un rudenī tika ņemti paraugi trijos augsnes slāņos: 0-30cm, 30-60 cm un 60-90 cm un analizēts amonija un nitrātu slāpekļa saturs. Iegūtie dati tika izmantoti slāpekļa papildmēslojuma normu rekomendācijām pavasarī, kā arī potenciālā nitrātu piesārņojuma izvērtējumam rudenī.

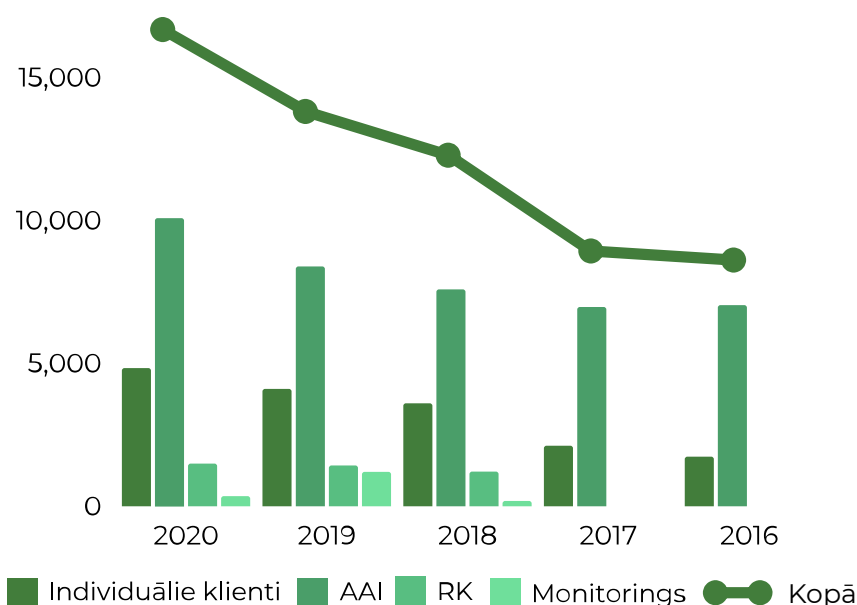
Monitoringa lauku izvietojums ĪJT

AGROĶĪMIJAS LABORATORIJA

Agroķīmijas laboratorija ir akreditēta saskaņā ar starptautisko akreditācijas standartu ISO 17025:2017 augsnes un mēslošanas līdzekļu jomā. Laboratorija ir GLOSOLAN (Global soil laboratory network) un EUROSOLAN (Eurasian soil laboratory network) dalībnieks. Tā veic AAI pakalpojuma, AAI reprezentatīvās kopas, oglekļa un augsnes minerālā slāpekļa monitoringa paraugu testēšanu, kā arī sniedz ārpakalpojumus, veicot augsnes un kūtsmēsļu analīzes līgumu ietvaros ar zinātniskām iestādēm, kā arī individuālo klientu iesniegtiem paraugiem. 2020. gadā analīzes ir veiktas 14 870 paraugiem.

Iesniegto augsnes paraugu skaitam katru gadu ir tendence palielināties. 2020. gadā, salīdzinot ar 2019. gadu, to skaits palielinājies par 20%. Paraugu analīžu īpatsvaru, salīdzinot ar 2019. gadu, veido AAI pieaugums (27%) un individuālo klientu (9%) analīzes.

Lielāko analizēto paraugu īpatsvaru veido AAI pakalpojuma (60%) un individuālo klientu (29%) paraugi. AAI reprezentatīvās kopas paraugi ir 9%, bet slāpekļa un oglekļa monitoringi veido 2% no kopējā skaita.

Laboratorija, lai nodrošinātu uz klientu orientētu pakalpojumu sniegšanu, 2020. gadā paplašināja akreditācijas sfēru ar automātisko N-NO₃ un N-NH₄ noteikšanu augsnē metodi, kā arī atjaunoja laboratorijas iekārtas un aprīkojumu ar Automātisko dozēšanas iekārtu – paraugu pārvešana kustīgā kālija un fosfora noteikšanai augsnes paraugos, velkmes un paraugu arhīva skapjiem.

ERAF projekta ietvaros tika izstrādāta un ieviesta jauna vienota paraugu reģistrācijas un datu apstrādes sistēma, kas nodrošina efektīvāku darba procesu laboratorijā un ātrāku datu nosūtīšanu klientiem.

Lai nodrošinātu darbu atbilstoši starptautiskiem standartiem, laboratorija piedalījās starplaboratoriju salīdzinošās testēšanas programmā augsnes paraugiem, veicot augsnes paraugu rezultātu salīdzināšanu ar Nīderlandes Vāgeningenes Universitāti WEPAL ietvaros.

SĒKLU UN ŠĶIRŅU APRITES UZRAUDZĪBA

Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā uz 2020. gada 31. decembri bija reģistrētas 455 personas. Iepriekšējos piecos gados pieņemto lēmumu skaits par personas iekļaušanu Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā bija apmēram vienāds ar lēmumu skaitu par personas reģistrācijas anulēšanu, līdz ar to reģistrēto skaits nebija mainījies, taču 2020. gadā tika anulēta tikai viena persona, līdz ar to sēklaudzētāju reģistrā reģistrēto personu skaits salīdzinot ar 2019. gadu ir palielinājies par 19 personām.

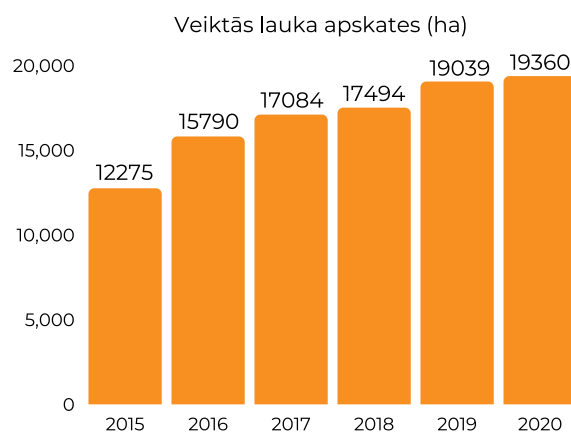
Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmas dārzeņu šķirņu kolekcionāru reģistrā reģistrēto personu skaita izmaiņās nav lielu izmaiņu, 2020. gadā tika izslēgtas divas personas. 2020. gada 31. decembrī Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmas dārzeņu šķirņu kolekcionāru reģistrā ir 17 personas.

Valsts augu aizsardzības dienests apkopojis pašvaldību sniegto informāciju par pašvaldības teritorijas pasludināšanu kā brīvo zonu no ģenētiski modificētiem organismiem. 2020. gada 31. decembrī sarakstā ir 96 pašvaldības, kurās ir noteikts aizliegums audzēt Ģenētiski modificētos organismus.

Izsniegtas 1932 individuālās atļaujas izmantot konvencionālas izcelsmes sēklas materiālu bioloģiskajā lauksaimniecībā, kas ir par 211 atļaujām mazāk nekā pagājušajā gadā.

Bioloģiskās lauksaimniecības šķirņu sēklu uzskaites datu bāzē iekļauta informācija par 60 bioloģiskas izcelsmes sēklu partijām. Informāciju par pieejamo bioloģiskās lauksaimniecības sēklas un veģetatīvo pavairošanas materiālu snieguši 17 sēklaudzētāju vai sēklu izplatīšanas uzņēmumi.

Sēklu sertifikācijas procesa ietvaros Valsts augu aizsardzības dienesta Sēklu kontroles inspektori sēklaudzēšanas lauku apskates veikuši 19360 ha platībā, salīdzinoši ar iepriekšējo gadu, platību skaits ir palielinājies gandrīz par 300 ha. Analizējot pēdējo sešu gadu griezumam (skat. attēls) redzam, kā pakāpeniski palielinās sēklaudzēšanas lauki. Lielākais kāpums apmēram 20% ir 2016. gadā salīdzinoši ar 2015. gadu. Nākošos gados veikto lauku apskašu platību palielinājums ir neliels - 2- 8%.

Šķirnes identitātes un šķirnes tīrības novērtēšana sēklu sertifikācijas procesa atbilstības pārbaudei 2020. gadā lauka pēcpārbaudes kontrollauciņos veikta 787 partijām:

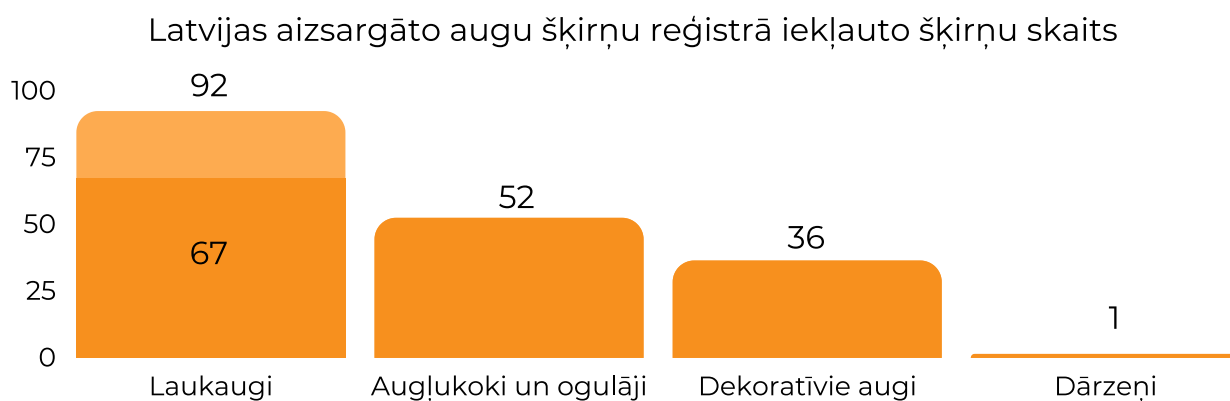
- ▶ ziemāju labības – 249
- ▶ vasarāju labības – 349
- ▶ tauriņzieži – 49
- ▶ stiebrzāles – 67
- ▶ citi vasarāji - 73

2020. gadā pēcpārbaudē noraidītas 16 partijas, kur divām sēklu partijām neatbilda šķirnes identitāte un 14 sēklu partijas neatbilda šķirnes tīrības prasībām.

SELEKCIONĀRU TIESĪBAS UN LATVIJAS AUGU ŠĶIRŅU KATALOGA VEIDOŠANA

Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistrā iekļauto šķirņu skaits 2020. gada 31. decembrī bija 181 šķirne, tai skaitā:

- ▶ 92 laukaugu,
- ▶ 52 augļkoku un ogulāju,
- ▶ 36 dekoratīvo augu,
- ▶ viena dārzeņu.

Kopā:

Reģistrēta 181 šķirne

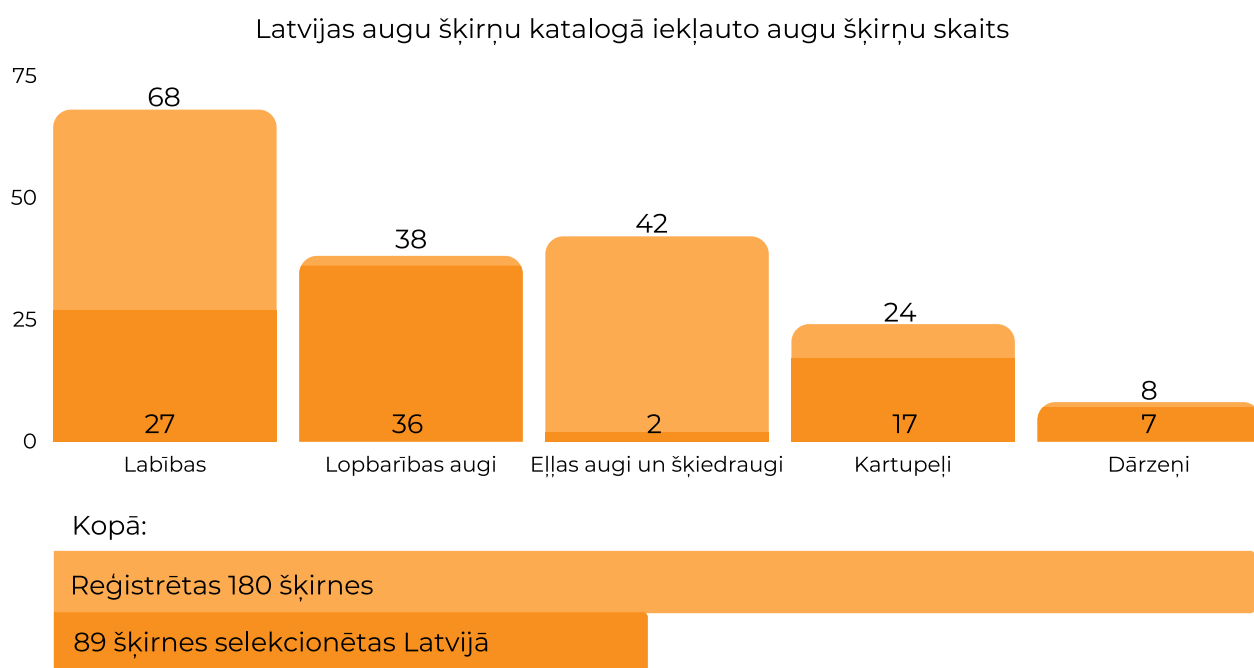
156 šķirnes selekcionētas Latvijā

156 šķirnes jeb 86% no reģistrā iekļautajām šķirnēm ir selekcionētas Latvijā.

Pārskata periodā selekcionāra tiesības piešķirtas trim šķirnēm, visas selekcionētas Latvijā. Izsniegtas trīs apliecības par selekcionāra tiesību piešķiršanu.

Pieņemti, izvērtēti un reģistrēti seši iesniegumi selekcionāra tiesību piešķiršanai.

Uz gada beigām Latvijas augu šķirņu katalogā pavisam bija 180 šķirnes, tajā skaitā Latvijā selekcionētas 89 šķirnes.

NACIONĀLĀ SĒKLU KONTROLES LABORATORIJA (NSKL)

NSKL piedalās ISTA dalībvalstu laboratoriju visos ISTA profesionalitātes pārbaudes programmas ciklos (atkarībā no to akreditācijas jomas). Katru gadu tiek organizētas trīs šādas pārbaudes dažādām analīzēm dažādu sugu sēklām.

2020.gadā saņemtie ISTA galīgie vērtējumi šādām profesionalitātes pārbaudēm:

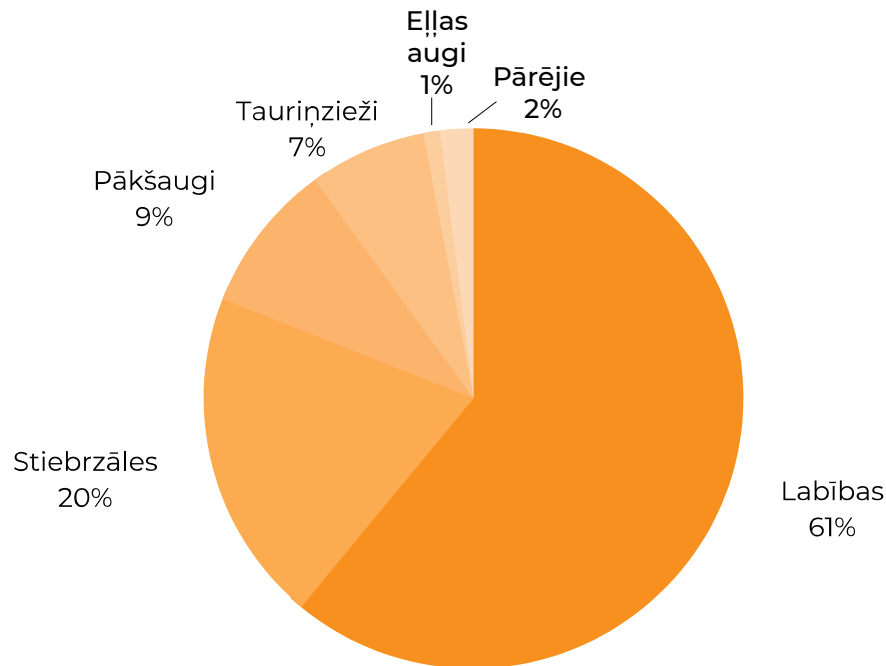
- ▶ par *Hordeum vulgare* (mieži), cikls 19-3, vērtējums – “A” par visām analīzēm (ISTA augstākais statistiskais novērtējums);
- ▶ par *Phaseolus vulgaris* (pupiņas), cikls 20-1, vērtējums - “A” par visām analīzēm;
- ▶ par *Allium porrum* (puravi), cikls 20-2, vērtējums - “A” par visām analīzēm.
- ▶ Saņemtie ISTA profesionalitātes pārbaudžu rezultāti liecina par augstu NSKL ekspertu profesionalitāti.

NSKL un VAAD reģionālo nodaļu laboratorijās veiktās analīzes

2020. gadā sēklu kvalitāte pārbaudīta 6810 paraugiem, no tiem NSKL pārbaudīti 2844 paraugi. Pārbaudīto paraugu skaits par 14% pārsniedz plānoto apjomu.

Lielākā daļa ir klientu iesūtītie paraugi sēklu kvalitātes pārbaudei, bet 2491 jeb 37% paraugu iesniegti sēklu sertifikācijai.

VAAD reģionālajās nodaļās vislielākais pārbaudīto paraugu skaits 2020. gadā ir bijis Valmieras laboratorijā – 1873 paraugi jeb 28% no kopējā paraugu skaita. Bauskas laboratorijā saņemti 18%, bet Saldus laboratorijā – 12% paraugu no kopējā paraugu skaita.

Sertifikācijai iesniegto paraugu sadalījums pa sugu grupām

Salīdzinot ar 2019. gadu, kopējais paraugu skaits samazinājies par 7%. Sertifikācijai iesniegto paraugu skaita samazinājums ir 0,5%. Visvairāk uz sertifikāciju ir iesniegti labību un stiebrzāļu sēklu paraugi.

AUGU AIZSARDZĪBA

AAL REĢISTRĀCIJA

2020. gadā Latvijā reģistrēto AAL sarakstā iekļauti 33 jauni AAL, tajā skaitā:

- ▶ 28 ķīmiskie,
- ▶ pieci dzīvus organismus saturoši.

Izsniegtas piecas AAL paralēlās tirdzniecības atļaujas.

Anulēti 32 AAL un septiņas AAL paralēlās tirdzniecības atļaujas.

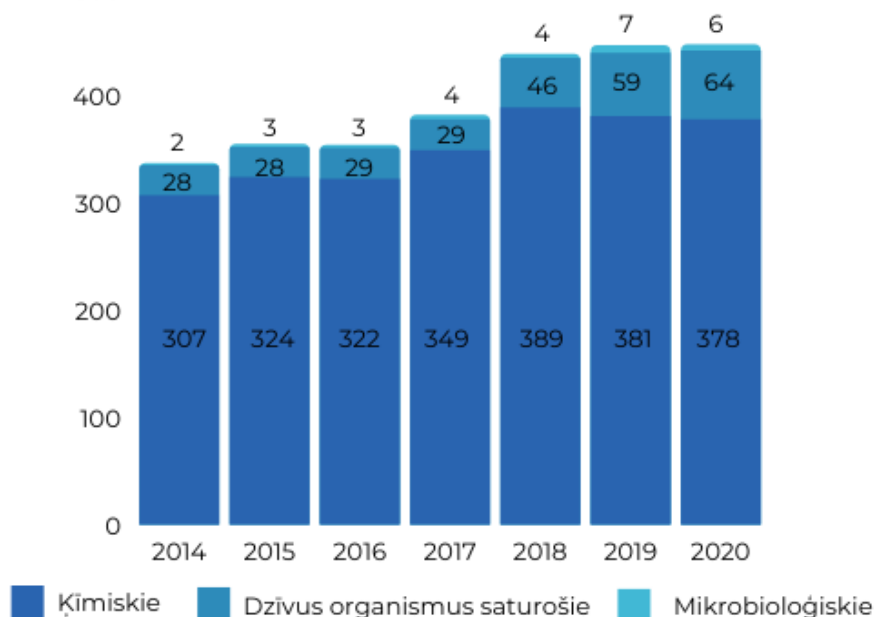
Pieņemti 256 lēmumi par izmaiņām reģistrētu AAL dokumentācijā - mainīts reģistrācijas īpašnieks, iepakojuma lielums, formulācijas sastāvs un citas izmaiņas dokumentācijā.

Pieņemti lēmumi par trīs AAL reģistrācijas atjaunošanu pēc to sastāvā esošās darbīgās vielas apstiprinājuma atjaunošanas ES reģistrēto darbīgo vielu sarakstā.

Kopumā uz 2020. gada 31. decembri AAL reģistrā bija 448 AAL, no tiem 378 ķīmiskais, seši mikrobioloģiskie un 64 dzīvus organismus saturošie AAL.

Reģistrā iekļauti 178 herbicīdi (47% no ķīmiskajiem AAL), 109 fungicīdi (29%), 26 insekticīdi (7%), 20 kodnes (5%), 29 augu augšanas regulatori (8%), 16 cita lietojuma preparāti (4%) (repelenti, rodenticīdi, desikanti, limacīdi, dezinfekcijas līdzekļi). Kopumā saistībā ar jaunu AAL reģistrāciju, jau esošo pārreģistrāciju un lēmumiem par izmaiņām dokumentācijā izvērtēti un apstiprināti 185 AAL marķējumu teksti. Aktuālais [Latvijā reģistrēto AAL saraksts pieejams VAAD tīmekļvietnē](#).

Reģistrēto AAL skaita dinamika 2014. - 2020. gadā

Lai gan reģistrēto AAL skaits pēdējos gados pieaudzis, vairumā gadījumu reģistrācijas pieteicēji iesniedz pieteikumus tādu AAL reģistrācijai, kuri paredzēti graudaugiem, rapsim un kartupeļiem. Joprojām trūkst AAL dārzeniem un citiem mazajiem lietojumiem - AAL lietošanai augiem un augu produktiem, kurus valstī audzē nelielās platībās vai audzē lielās platībās, bet kaitīgais organisms nerada kaitējumu katru gadu vai arī kaitējums netiek nodarīts visā audzējamā platībā.

2020. gadā sagatavoti 52 novērtējumi atļauju izsniegšanai AAL lietošanai, t.sk. 17 neregistrētu AAL novērtējumi, 12 novērtējumi AAL demonstrācijas izmēģinājumiem un 17 novērtējumi jau reģistrētu AAL mazo lietojumu atļaujām, četras atļaujas AAL paralēlajai tirdzniecībai.

Pārskata periodā VAAD turpināja sadarbību ar Latvijas dārzeņu audzētājiem un augļkopjiem. Izsniegtas sešas atļaujas neregistrēta AAL izplatīšanai un lietošanai, kā arī četras atļaujas reģistrēta AAL lietošanas jomas paplašinājumam.

VAAD meklē risinājumus AAL pieejamības veicināšanai, rezultātā 2020. gadā, sadarbojoties ar AAL reģistrācijas īpašniekiem, reģistrēts jauns AAL "Corum" lietojums sojas sējumos.

2020. gadā veiktas AAL efektivitātes pārbaudes izmēģinājumu sertifikātu īpašnieku (SIA "BASF" un SIA „Bayer”) uzraudzības pārbaudes. 2020. gadā izsniegti sertifikāti AAL reģistrācijai paredzēto efektivitātes pārbaudes izmēģinājumu veikšanai:

- ▶ SIA „Bayer” - sešiem izmēģinājumu veidiem pirmo reizi un diviem izmēģinājumu veidam atkārtoti;
- ▶ SIA "Latvijas Augu aizsardzības pētniecības centrs" – vienam izmēģinājumu veidam atkārtoti un vienam izmēģinājuma veidam pirmo reizi;
- ▶ SIA "AgroLab Baltic" – sešiem izmēģinājuma veidiem atkārtoti un vienam izmēģinājuma veidam pirmo reizi.
- ▶ SIA "BASF" - diviem izmēģinājumu veidiem pirmo reizi.

VAAD turpina darbu reģionālā (Ziemeļu zonas) un ES līmeņa sadarbības aktivitātēs. Zonālā sadarbība dod iespēju optimāli izmantot valstu rīcībā esošos cilvēkresursus, koordinējot saņemto AAL reģistrācijas pieteikumu izskatīšanu un deleģējot ziņotājvalstis sagatavot AAL novērtējuma ziņojumus visu dalībvalstu vārdā.

Vienlaikus tiek nodrošināta riska novērtējumu harmonizācija un kvalitāte, jo novērtējuma ziņojumu gatavošanā un izskatīšanā ir iesaistīti vairāku valstu eksperti.

Papildus AAL reģistrācijas aktivitātēm Latvija iesaistīta ES mēroga programmā Eiropā reģistrētu darbīgo vielu atkārtotai iekļaušanai ES apstiprināto darbīgo vielu sarakstā pēc to apstiprināšanas termiņa beigām.

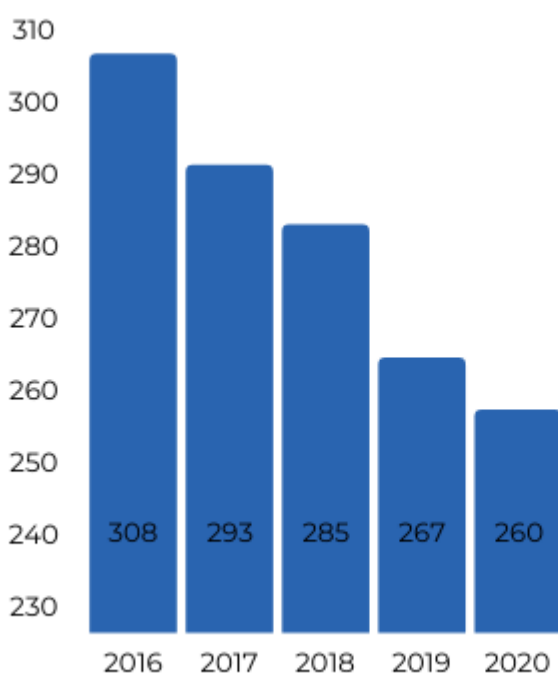
Pārskata gadā Latvija pabeidza darbīgās vielas kvarca smiltis riska ziņojuma novērtējumu, piedalījās sešās vadības grupas telekonferencēs un 10 ekspertu telekonferencēs.

AAL UZRAUDZĪBA

VAAD komersantiem, kas tirgo AAL, izsniedz speciālās atļaujas (licences) AAL uzglabāšanai un izplatīšanai. Pārskata periodā kopā pieņemti 39 lēmumi. Pamatojoties uz personu iesniegumiem, veiktas 14 komersantu telpu atbilstības novērtēšanas, kā rezultātā 14 komersantiem izsniegtas speciālas atļaujas (licences). Trīs gadījumos atteikts izsniegt speciālo atļauju (licenci), jo nebija samaksāta valsts nodeva. Pieņemts 21 lēmums par speciālās atļaujas (licences) anulēšanu un viens lēmums par pārreģistrēšanu.

2019. gadā licencēto AAL vietu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem samazinājies par 17 vietām.

Licencēto AAL izplatīšanas vietu skaita dinamika 2016. - 2020. gadā

VAAD inspektori 2020. gadā AAL izplatīšanas vietās noņēma paraugus AAL, kuriem beidzies derīguma termiņš. Rezultātā pieņemts lēmums par izplatīšanas derīguma termiņa pagarināšanu 166 AAL un termiņu nepagarināšanu diviem AAL.

VAAD veicis 31 AAL marķējuma teksta pārbaudi, rezultātā pieciem AAL konstatētas septiņas maznozīmīgas neatbilstības apstiprinātajam marķējuma teksta paraugam, kuras jānovērš, ievēdot Latvijā nākošās AAL partijas.

2020. gadā turpinājām 2019. gadā uzsāktās AAL paraugu sastāva kvalitātes analīzes. Vienam paraugam veikta atkārtota pārbaude, kuras rezultāti apstiprināja neatbilstību reģistrētajam AAL sastāvam. Saskaņā ar pieņemto lēmumu, komersantam šī AAL partija bija jānodod iznīcināšanai vai jāizved no valsts.

Kopā izplatīšanas vietās veiktas 258 pārbaudes, kuru laikā par AAL izplatīšanas pārkāpumiem ierosinātas 10 administratīvā pārkāpuma lietas, konstatēti 12 pārkāpumi. T.sk., vienai personai ierosinātas divas administratīvā pārkāpuma lietas.

Galvenie būtiskie pārkāpumi:

- ▶ septiņos gadījumos AAL izplatīts pēc derīguma termiņa beigām;
- ▶ divos gadījumos AAL, kuriem beidzies derīguma termiņš, neglabājas atbilstoši prasībām;
- ▶ vienā gadījumā nav pieejama AAL datu drošības lapa;
- ▶ divos gadījumos izplatīti, ievesti Latvijā neregistrēti AAL bez speciālas atļaujas (licences).

Konstatēta viena maznozīmīga neatbilstība par nepareizu AAL apliecības numuru AAL pirkuma pavadzīmē.

AUGU AIZSARDZĪBAS APMĀCĪBAS

VAAD nodrošinājis augu aizsardzības jomas apmācību sistēmas darbību, pieņēmis pārbaudījumus un izsniedzis apliecības 2113 personām, kā arī veicis piecu apmācību veicēju uzraudzības.

AAL LIETOŠANAS UZRAUDZĪBA

Kopumā 2020. gadā veiktas 1874 AAL lietošanas uzraudzības pārbaudes, atlasot saimniecības pēc riska kritērijiem, analizējot, kādus kultūraugus audzē, cik lielās platībās, vai iepriekš izdarīti pārkāpumi u.tml., kā arī saņemot operatīvu informāciju par iespējamo pārkāpumu.

Veikto pārbaūžu laikā kopā konstatēti 74 pārkāpumi, uzsākot administratīvā pārkāpuma procesu 68 administratīvo pārkāpumu lietās. No tām piecos gadījumos lietas izskatīšanas gaitā pārkāpums nav pierādīts un administratīvā pārkāpuma process izbeigts, bet divos gadījumos administratīvā pārkāpuma process izbeigts, izsakot mutvārdu aizrādījumu.

Galvenās būtiskie pārkāpumi:

- ▶ visvairāk pārkāpumu konstatēti par AAL marķējumā noteiktās aizsargjoslas neievērošanu vai AAL nonākšanu blakus teritorijā. Nereti tiek konstatēti abi pārkāpumi vienlaicīgi. Šādi gadījumi, kad nav ievērota viena no prasībām vai abas prasības, ir bijuši 22;
- ▶ AAL lietots, neievērojot normatīvajos aktos minētās prasības par ūdensobjektu aizsargjoslām - 21 gadījums;
- ▶ nav veikta iegādāto un/vai izlietoto AAL uzskaites vai uzskaitē ir neprecīza – deviņi gadījumi;
- ▶ neatbilstošas AAL lietošanas iekārtas izmantošanu - seši gadījumi;
- ▶ AAL lietošana kultūrai, kurai tas nav paredzēts - četri gadījumi;

- ▶ AAL lietošana publiskā vietā, neievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības - trīs gadījumi;
- ▶ AAL lietošana, neievērojot normatīvajos aktos noteikto vēja ātrumu - trīs gadījumi;
- ▶ Latvijas Republikā neregistrēta AAL lietošanu - trīs gadījumi;
- ▶ atbilstošas apliecības neesamība, lai iegādātos, uzglabātu un lietotu AAL, konstatēti – trīs gadījumi.

Pārbaužu laikā VAAD paņēmis 145 augu un augu produktu paraugus laboratoriskām analizēm, rezultātā 54 paraugu analīzes ir palīdzējušas pierādīt normatīvo aktu pārkāpumus.

Monitoringa ietvaros VAAD paņēmis 100 graudaugu un rapša paraugus ražas vākšanas laikā AAL darbīgās viela glifosāta atliekvielu noteikšanai. 38 paraugos glifosāta atliekvielas netika konstatētas, pārējos paraugos atliekvielu līmenis nepārsniedza maksimāli pieļaujamās normas.

Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas reģistrā reģistrētajās saimniecībās 542 saimniecībās veiktas 550 lauksaimniecības produktu integrētās augu aizsardzības vispārīgo principu un vidi saudzējošas metodes dārzkopībā prasību ievērošanas pārbaudes un pārbaužu laikā paņemti 29 augu un augu produktu paraugi. Paraugu ņemšana palīdzēja atklāt divus pārkāpumus, kuri saistīti ar neatbilstošu AAL lietošanu un par ko ierosinātas divas administratīvās pārkāpumu lietas.

KULTŪRAUGIEM KAITĪGO NEKARANTĪNAS ORGANISMU MONITORINGS UN PROGNOZĒŠANA

VAAD kultūraugiem kaitīgo nekarantīnas organismu monitoringā 2020. gadā bija nodarbināti septiņi speciālisti. Monitoringa veikšanai izstrādāta un ieviesta mobilā lietotne, lauku monitoringa tiek veikts, izmantojot planšetes.

Monitoringa rezultāti 2020. gadā:

- ▶ kaitīgo organismu konstatēšanai novērojumos iekļauti 37 kultūraugi;
- ▶ visā Latvijas teritorijā pavisam 3798 novērojumi;
- ▶ novērojumos konstatētas 186 kaitīgo organismu sugas vai to grupas (piemēram, tripši, laputis, spradži, kraupis, miltrasas, dažādas lapu plankumainības, sakņu puves u.tml.), t.sk. kaitēkļi - 89, slimības – 97.

KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

AUGU VESELĪBAS GADS

2018. gada 20. decembrī Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā Asambleja pieņēma rezolūciju, kurā pasludināts 2020. gads par Starptautisko augu veselības gadu. Šajā gadā gan starptautiskās politikas, gan valstu nacionālajos līmeņos plašai sabiedrībai bija iecerēts organizēt aktivitātes, kas uzsvērtu augu veselības nozīmi pārtikas drošības uzlabošanā, vides un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā un ekonomiskās attīstības veicināšanā. Līdz ar to arī VAAD 2020. gada svarīgākā komunikācijas aktivitāte bija Starptautiskā augu veselības gada (SAVG) komunikācijas kampaņas ietvaros. Diemžēl daļu no plānotajām aktivitātēm Covid-19 pandēmijas dēļ neizdevās realizēt un dažas aktivitātes tik realizētas tikai daļēji. Pamatojoties uz pandēmijas radītajiem ierobežojumiem, Starptautiskā augu veselības konvencija pagarināja Starptautiskā augu veselības gada aktivitātēs vēl par pusgadu, līdz ar to arī VAAD SAVG aktivitātes turpinājās līdz 2021. gada 30.jūnijam.

Būtiskākais:

- ▶ **Pastmarka.** VAS "Latvijas Pasts" izdevis Starptautiskajam augu veselības gadam veltītu pastmarku 150 000 eksemplāros, un tās nominālvērtība ir 2,25 eiro.
- ▶ **Ceļojošā izstāde "Skaistie un bīstamie augu kaitnieki".** Izstādei plānots apceļot Latviju. Tā sastāv no trim daļām. Pirmajā daļā apskatāmas meža entomologa Dr. biol. Agņa Šmita fotogrāfijas, kurās redzami skaisti, bet augiem bīstami kukaiņi tuvplānā. Otrajā daļā uz četrām atsevišķām planšetēm apkopota informācija par augiem sevišķi bīstamajiem karantīnas organismiem, kas sastopami Latvijā un pasaulē. Trešo daļu veido kolekciju kastes ar kukaiņiem un to radītiem augu bojājumiem. Daļu no izstādes varēja aplūkot 2020. gada vasarā un rudenī dažādos pasākumos. Tā bija izstādīt LLU, Rundāles novada multifunkcionālajā centrā, AS "Latvijas valsts meži", Zemkopības ministrijā, Liepājas Dabas mājā, Liepājas tirdzniecības centrā "Kurzeme", Ogresgala, Madlienas un Jaunbērzes bibliotēkās.
- ▶ **Augu veselības telts.** Ievērojot Covid-19 noteiktos ierobežojumus un piesardzības pasākumus, aktivitāte Augu veselības teltī ir notikušas šādos pasākumos: divos pasākumos Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā, Siguldas stādu parādē, Ražas svētkos Ausekļa dzirnavās, Ražas svētkos Valmiermuižā, Sīpolu svētkos Salas pagastā, pasākumā "Izvēlies Piebalgu" Jaunpiebalgā, Augu veselības dienā Pilsrundālē. Aktivitāte turpinājās arī 2021. gadā.
- ▶ **Augu veselības diena skolā.** 2020. gadā realizēta 10 skolās.
- ▶ **Augu orientēšanās spēles.** Sadarbībā ar Nacionālo botānisko dārzus un LU Botānisko dārzu, tika izstrādātas un sezonas ietvaros realizētas orientēšanās spēles abos botāniskajos dārzos.

- ▶ **Augu veselības gada noslēguma velobrauciens.** Notika 2021. gada 30. jūnijā Pārdaugavā, iesaistoties VAAD, Valsts mežu dienestam, AS “Latvijas valsts meži”, Dabas aizsardzības pārvaldei un LU botāniskajam dārzam.
- ▶ **Izglītojoši materiāli par augu veselību.** Bērnu un jauniešu auditorijai izstrādāti izglītojoši materiāli – Augu veselības spēle (cirks), augu veselības kartīšu spēles: “Mazie un lielie - kurš ir kurš?”, “Draugs vai nedraugs”, “Uzmini vārdu!”, uzdevumu lapas skolēniem.
- ▶ **Interaktīvās spēles un konkursi.** Izstrādātas vairākas spēles un uzdevumi, kas norisinājās tiešsaistē. Uzvarētāji balvās ieguva augu veselības izglītojošās spēles.
- ▶ **Darbinieku dalība publiskās aktivitātēs.** VAAD komanda ar SAVG simboliku apdrukātos krekliņos piedalījās plaši apmeklētajā tautas sporta pasākumā “Drosmes skrējiens”.
- ▶ **Starptautiskā atzinība.** Piedaloties Pasaules pārtikas veselības organizācijas (FAO) stāstu konkursā, VAAD invazīvo augu sugu eksperte Astra Garkāje izvēlēta kā viena no diviem Eiropas ekspertiem, kuru stāsti tulkoti visās FAO oficiālajās valodās un publicēti tīmekļvietnē: International Year of Plant Health 2020 | FAO | Food and Agriculture Organization of the United Nations

PUBLIKĀCIJAS, INTERVIJAS PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻOS

Pārskata periodā sniegtas vairāk nekā 100 intervijas un sagatavotas atbildes uz žurnālistu jautājumiem, līdzīgi kā iepriekš sagatavoti vairāk kā 50 tematiskie raksti un publikācijas specializētajos izdevumos — žurnālos „Saimnieks”, „Agro Tops”, „Dārza Pasaule”, kā arī oficiālajā izdevumā “Latvijas vēstnesis”, VAAD eksperti līdzdarbojušies specializētu izdevumu sagatavošanā.

SEMINĀRI, VIRTUĀLĀS EKSKURSIJAS

Semināri lielākoties organizēt izmantojot tiešsaistes platformas. VAAD eksperti piedalījušies gan LLKC, gan NVO un ZM organizētajos semināros, mācību iestāžu audzēkņiem esam organizējuši virtuālās ekskursijas laboratorijās

INFORMATĪVIE MATERIĀLI

Lai palīdzētu lauksaimniekam atpazīt slimības un kaitēkļus, VAAD 2020. gadā sagatavojis trīs rokasgrāmatas: “Sīpolaugu slimības un kaitēkļi”, “Tomātaugu slimības un akaitēkļi”, “Ķirbjaugu slimības un kaitēkļi”.

Izdots ikgadējais integrētās augu audzēšanas kalendāru lauksaimniekiem, kā arī izdevumu “Latvijas augu aizsardzības līdzekļu saraksts”, kā arī citi informatīvi materiāli.

TĪMEKĻVIETNE UN SOCIĀLIE TĪKLI

Pastāvīgi aktualizēta informācija VAAD tīmekļvietnē www.vaad.gov.lv un noverojumi. vaad.gov.lv, kur kultūraugu veģetācijas periodā ievietota informācija par lauka novērojumiem un brīdinājumi par kultūraugiem kaitīgo nekarantīnas organismu attīstību. Notiek gatavošanās pārejai uz valsts un pašvaldības vienoto tīmekļvietnes platformu.

Palielinājies sekotāju skaits VAAD sociālajam kontiem vietnēs Twitter, Facebook un Youtube. Izveidots VAAD Instagram konts "Auguveselibasgads2020".

UZTICĪBAS TĀLRUNIS

Reģistrēti vairāk nekā 50 zvani VAAD uzticības tālrunī, sniegtas konsultācijas, pieņemtas un izskatītas sūdzības.

SADARBĪBA AR VALSTS UN NEVALSTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM

Gada sākumā organizēta ikgadējā tikšanās ar NVO, sniegts VAAD 2019. gada darbības pārskats un informācija par 2020. gada darbības prioritātēm, atbildēts uz NVO jautājumiem.

Ar mērķi nodrošināt efektīvu un sabiedrības interesēm atbilstošu uzraudzības procesu VAAD kompetences jautājumos, izstrādājot jaunus uzņēmējdarbību ietekmējošus regulējumus, VAAD konsultējās un pastāvīgi sadarbojas ar nozari pārstāvošajiem NVO.

2021. GADĀ PLĀNOTIE PASĀKUMI

- ▶ Sekmēt integrētās augu aizsardzības ieviešanu.
- ▶ Turpināt jaunu e-pakalpojumu izstrādi, dažādu procesu elektronizāciju, KUVIS pilnveidošanu.
- ▶ Turpināt pilnveidot kultūraugiem kaitīgo organismu novērošanas sistēmu, pilnveidot izveidoto profesionālo AAL lietotāju, konsultantu un izplatītāju apmācību sistēmu, pilnveidot jauno smidzinātāju uzraudzības sistēmu.
- ▶ Sekmēt Latvijā audzējamu kultūraugu audzēšanas vadlīniju ieviešanu demonstrējumu saimniecībās.
- ▶ Turpināt iesaistīties Baltijas - Ziemeļvalstu kopprojektā Ziemeļu zonas ietvaros par AAL reģistrāciju savstarpējo atzišanu.
- ▶ Turpināt kontrolēt savstarpējās atbilstības prasību izpildi vides jomā ĪJT.
- ▶ Izvērtējot iespējamo risku, lai pierādītu neatbilstošu AAL lietošanu, ņemt kontroles paraugus AAL kvalitātes noteikšanai un paraugus augu un augu produktu analīzēm AAL atliekvielu noteikšanai, uzmanību pievēršot glifosātu saturošo AAL lietošanas prasību ievērošanai graudaugu un rapša sējumos pirms raža novākšanas.
- ▶ Lai nodrošinātu Latvijas produkcijas eksportu, reeksportu un tranzītu gan uz trešajām, gan ES valstīm, turpināt uzraudzību un kontroli augu karantīnas jomā.
- ▶ Turpināt darbu Eiropas Komisijas darba grupās, virzot priekšlikumus normatīvo aktu izstrādei Augu veselības regulas ieviešanai, izstrādāt Rīcības plānu augu pasu sistēmas uzlabošanai, kā arī Rīcības plānu fitosanitārai kontrolei pakļauto personu uzraudzībai.
- ▶ Turpināt apsekojums ES karantīnas organismu klātbūtnes konstatēšanai teritorijās, kurās minētie organismi iepriekš nav konstatēti. Izstrādāt daudzgadu apsekojumu programmas, veikt sabiedrības informēšanu par prioritārajiem kaitīgajiem organismiem, izstrādāt rīcības plānus, ārkārtas situāciju plānus, lai novērstu ES aktuālo karantīnas organismu ieviešanos Latvijā (piemēram, priežu koksnes nematode, Āzijas un citrusu ūsaiņi, Xylella fastidiosa).
- ▶ Iesniegt Eiropas Komisijai ikgadējo Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu klātbūtnes apsekojumu programmu un uzsāks tās īstenošanu.
- ▶ Turpināt nodrošināt uzraudzība par latvāņu ierobežošanas pasākumu veikšanu tikai izskatot iesniegtās sūdzības.

- ▶ Pārstāvēt Latvijas intereses starptautiski par references laboratoriju sistēmu izveidošanu, lai nodrošinātu NFL kā references laboratorijas augu karantīnas jomā statusu.
- ▶ Nodrošināt uz klientu orientētu pakalpojumu sniegšanu sēklu un augu šķirņu aprites jomā.
- ▶ Sēklu tirdzniecības vietu kontrole tikt reaģējot uz iesniegtām sūdzībām.
- ▶ Turpināt veikt kaņepju THC monitoringu un sēklaudzēšanas prasību pārbaudes, lai nodrošinātu brīvprātīgā saistītā atbalsta shēmu par sertificētas sēklas ražošanu.
- ▶ Turpināt piedalīties ēnu ekonomikas apkaršanas pasākumu īstenošanā, veicot darbības saistībā ar nelegālu vai viltotu AAL tirdzniecības un lietošanas ierobežošanu, kā arī veikt darbības noziedzīgu nodarījumu atklāšanas sekmēšanā AAL aprites, sēklu aprites, ML aprites un augu karantīnas jomā.
- ▶ Turpināt darboties Eiropas Padomes darba grupās, lai veicinātu jaunās augu veselības likumdošanas izstrādi, lai veicinātu jaunās likumdošanas izstrādi par oficiālo kontroļu veikšanu, Padomes darba grupas sanāksmēs, kas skar Starptautiskās augu aizsardzības konvencijas/Fitosanitāro pasākumu komisijas (IPPC/CPM) jautājumus, piedalīties Roosendaal darba grupu sanāksmēs, lai nodrošinātu veiksmīgu augu un augu produktu eksportu uz Krievijas Federāciju.
- ▶ Turpināt īstenot pasākumus ar mērķi mazināt AAL radīto risku un ietekmi uz cilvēku veselību un vidi, novērst ūdens un augsnes piesārņojumu no lauksaimnieciskās izcelsmes piesārņojuma, nodrošināt bioloģisko daudzveidību, tai skaitā, ĢMO nenonākšana apkārtējā vidē, veicināt augkopības produkcijas ražošanu un eksportu.
- ▶ Veikt pasākumus, kas saistīti ar Oficiālās kontroles regulas ieviešanu, uzlabojot iekšējās kontroles sistēmu, uzsāks kontroļu plānošanas kārtības pārskatīšanu, balstoties uz riska analīzi.
- ▶ Sagatavot priekšlikumus normatīvajiem aktiem par nacionālo augšņu references laboratoriju, nosakot kārtību, kādā tiek īstenotas references laboratorijas funkcijas augšņu jomā un tiek atzītas citu laboratoriju tiesības veikt analīzes augšņu agroķīmiskās izpētes vajadzībām.
- ▶ Turpināt īstenot zinātniskā pētījuma projektu "Risinājumu izstrāde Ozolu akūtās kalšanas ierobežošanai Talsu paugurainē Meža pētīšanas stacijas teritorijā, kuri pēc nepieciešamības piemērojami arī pārējā Latvijas teritorijā".
- ▶ Uzsākt dalību Norvēģijas finanšu instrumenta 2014.-2021. gada perioda programmas "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" projektā "Ilgtspējīgas augsnes resursu pārvaldības uzlabošana lauksaimniecībā".
- ▶ Akīvajā lauksaimniecības sezonā organizēt informatīvu kampaņu ar mērķi skaidrot augu aizsardzības un AAL lietošanas pamatus, radot izpratni par AAL ietekmi uz vidi, vairot zināšanas par augu aizsardzības pasākumiem un AAL pamatotu un atbildīgu lietošanu.

- ▶ Lai palielinātu sabiedrības un politikas veidotāju izpratni par veselīgu augu nozīmi un nepieciešamību tos aizsargāt, lai sasniegtu ilgtspējīgas attīstības mērķus, iespēju robežās turpināt Starptautisko augu veselības gada informatīvās kampaņas pasākumus, kas saistībā ar Covid-19 pandēmiju pārcelti uz 2021. gadu.
- ▶ Turpināt īstenot Twinning projektu “Tālākas SPS un pārtikas drošības sistēmas attīstības nodrošināšana Gruzijā” kā saistītais partneris vadošajam partnerim – Pārtikas un veterinārajam dienestam.
- ▶ Turpināt īstenot Twinning projektu “Sanitāro un fitosanitāro (SPS) pasākumu stiprināšana Azerbaidžānā” kā vadošais partneris.
- ▶ Uzsākt Twinning projekta „Ukrainas tiesību aktu tuvināšana valsts uzraudzībā ĢMO atklātās sistēmās, augu šķirņu aizsardzībā un sēklu un augu pavairojamā materiāla ražošanā saskaņā ar ES normām un standartiem” īstenošanu kā vadošais partneris.